

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ ՀԵՌԱՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍԵՆ

Նախարարաց խորհուրդը երկ վարչապետա-րանկին մէջ գումարեց ժողով մը, որուն ներկայ եր նաեւ Նախագահական պալատի ընդհանուր տնօ-րէն Անթուան Շուքրէրը:

Աւելի ուշ, Լիբանանեան ուժեր կուսակցութեան Նախարարները հեռացան կիստէն:

Ճարտարարուեստի Նախարար Ճօ Իսա Խուրի յայտարարեց. «Նիստէն հեռացանք, որովհետեւ կոչ ուղղեցինք, որ ելեկտրականութեան թղթածը-րարին նկատմամբ աւելի լուրջ վերաբերմունք ցու-ցաբերուի, սակայն այդ թղթածրարին առնչու-թեամբ որեւէ որոշում չտրուեցաւ, եւ մինչեւ հիմա ուժանիւթի Նախարար Ճօ Ստիի հրաժարական չկայ»:

ԱՅՅԵՆՔՈՒԹ. «ՓԷՅՃԸՐ»-ՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻԻՆԸ 50 ԱՆԳԱՄ ԳԵՐԱԶԱՆՅՈՂ ԾՐԱԳԻՐ ՄՇԱԿԵՑԻՆՔ, ՍԱԿԱՅՆ ՆԵԹԱՆԻԱՀՈՒՆ ՎԱԽՅԱԻ ԱՅԴ ՔԱՅԼԻՆ ԴԻՄԵԼՈՒՄ»

Իսրայէլեան բանակի սպայակոյտի Նախկին պետ, Իսրայէլի վարչապետի պաշտօնի թեկնածու Կատի Այգենքը յայտնեց, որ Իսրայէլ կրնար «Փէյճըր»-ներու գործողութիւնը աւելի կանուխ ու աւելի լայնածաւալ կերպով գործադրել, սակայն Իսրայէլի վարչապետ Պենիափին Նեթանիահուն խոչընդոտեց անոր գործադրութիւնը:

«Անոր վրայ ճնշում բանեցուցի գործողութիւն-ներուն կշիռը հիսթայիին ճակատ տեղափոխելու, սակայն տատամսեցաւ եւ վախցաւ այդ քայլին դի-մելու», նշեց ան:

«Տասնամեակ մը առաջ՝ Մոսատի մասնակցու-թեամբ ու Նախաձեռնութեամբ, աշխատանք տա-րի մշակումին վրայ ռազմավարական հսկայական ծրագիրի մը, որ 50 անգամով կը գերազանցէ «Փէյ-ճըր»-ներու գործողութիւնը: Առաջին հանդարտե-ցումի աւարտէն շուրջ մէկուկէտ ամիս ետք, անոր (Նեթանիահուին, «Ա.») վրայ ճնշում բանեցուցի հիսթայիին ճակատ անցնելու, եւ կեանքի կոչելու այդ ծրագիրը, որ «Շրջանաւարտական հանդէս» անունը կը կրէր, որովհետեւ Մոսատի հետ գոր-ծակցաբար ես գայն ծրագրեցի: Սակայն տատամ-սեցաւ, վախցաւ այդ քայլին դիմելու, եւ չուզեց գայն գործադրել, եւ ան շատ լաւ գիտէ, թէ զինք հիսթայիին ճակատի ուղղութեամբ մղեցի: Ասիկա մօտս փաստագրուած է եւ Պենի Կանցի փաստա-թուղթերուն մէջ է», ըսաւ ան:

«Անոր ըսի՝ հիսթա անցնինք եւ կեանքի կոչենք «Շրջանաւարտական հանդէս» ծրագիրը՝ Միջին Արեւելքի մէջ անոր ունեցած ռազմավարական ազդեցութեան համար, սակայն վախցաւ գայն գործադրելու: Եւ այսօր հրապարակ դուրս կու գայ շրջանառութեան մէջ ինչեւիտ պատմութիւններ, թէ Կատին Կազայի եւ Ռաֆաիի մէջ Ներթափանցու-մին դէմ կանգնեցաւ», աւելցուց Այգենքը:

ԹՐԱՄՓ. «ԻՐԱՆԻ ՀԵՏ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՇԱՏ ՇՈՒՏՈՎ ՊԻՏԻ ԱԻԱՐՏԻ»

Միացեալ Նահանգնե-րու Նախագահ Տանըլտ Թրամփ դարձեալ պնդեց, թէ Իրանի հետ պատե-րազմը շատ շուտով պի-տի աւարտի, եւ ուժանիւ-թի գիները մեծապէս պի-տի նուազին:

Ան ըսաւ, թէ Միացեալ Նահանգներ Յորմուզի նեղուցին վրայ ամբողջա-կան վերահսկողութիւն հաստատած են՝ աւելցնե-լով, որ այժմ նեղուցին ճամբով անցած քարիւղի քանակը Միացեալ Նահանգներուն Իրանի դէմ զինուորական գործողութիւններէն առաջ ստացած բանակէն աւելի մեծ է:

Սպիտակ տան ղեկավարը յայտնեց, որ իր երկիրը մեծ յաջողութիւն արձա-

նագրեց, իսկ Իրան այլեւս ոչինչ ունի:

Թրամփ շեշտեց, որ Իրան այլեւս զինուորական ուժ չունի, եւ անոր օդուժն ու ծովուծր դարձած են գոյու-թիւն ունենալ:

Շար.ը՝ էջ 8

ՉԵԼԵՆՍՔԻ. «ԹՐԱՄՓԻ ԿՈՂՄԷ ԴԱԻԱՃԱՆՈՒԱԾ ԿԸ ԶԳԱՄ, ԵՒ ԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՃԻՇԴ ԿՈՂՄԸ ԶԷ ԿԱՆԳԱՆԱԾ»

Ուերանիոյ Նախագահ Վոլոտիմիր Չելենսքի յայտնեց, որ Միացեալ Նա-հանգներու Նախագահ Տանըլտ Թրամ-փի կողմէ դաւաճանուած կը զգայ, եւ վերջինս պատմութեան ճիշդ կողմը չէ կանգնած:

«Ամերիկեան ճնշումի տակ պիտի չիրաժարիմ», շեշտեց ան՝ աւելցնելով. «Ո՛չ Թրամփը, ո՛չ Մասքը, ո՛չ ոք բացի ժողովուրդէն կրնայ Ուերանիոյ Նախա-գահը ընտրել»:

Ան ըսաւ, թէ կարգ մը «մեծ մարդիկ» կ'ուզեն, որ ընդունի, թէ ուերանական հողը ռուսական հող է:

Շար.ը՝ էջ 8

ԱԼԻԵԻ ԸՆԴՈՒՆԱԾ Է ԻՍՐԱՅԵԼԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Ազրայէճանի Նախագահ Իլիամ Ալիեւ 14 հոկտեմբերին ընդունած է Իս-րայէլի Նախագահ Իցհակ Զեբըրը, որ Պաքու հասած է՝ մասնակցելու Ասիոյ մէջ Փոխադարձ գործողութեան եւ վըս-տահութեան միջոցներու հարցերով խորհրդակցութեան (ԱՓՎՄԽ) 7-րդ վե-հաժողովին:

Ազրայէճանական լրատուամիջոց-ներու համաձայն, այլ հարցերու շար-քին Նախագահները միտքեր փոխա-նակած են Ազրայէճանի եւ Իսրայէլի միջեւ երկկողմանի յարաբերութիւննե-րու, ինչպէս նաեւ միջազգային ու շըր-ջանային նիւթերու շուրջ:

Զեբըրը շնորհաւորած է Ազրայէճա-նը ԱՓՎՄԽ-ի մէջ Նախագահութեան ստանձնման համար:

ԱՓՎՄԽ-ի վեհաժողովին մասնակ-ցելու նպատակով Պաքու հասած են Զաթարիի իշխան շէյխ Թամիմ Պըն Զա-մատ Ալ Թանին, Տաճիկիստանի Նա-խագահ Էմոմալի Ռահմոնը, Ղազախս-տանի Նախագահ Զասիմ-ժումարթ Թո-քայեւը, Ուզպէքիստանի Նախագահ Շաւքաթ Միրզիյոնը, Ռուսիոյ արտա-

քին գործոց Նախարար Սերկէյ Լաւրո-վը, Թուրքիոյ արտաքին գործոց Նա-խարար Զաքան Ֆիտաւը, Չինաստա-նի արտաքին գործոց Նախարար Ուանկ Եիւ եւ շարք մը այլ երկիրներու ղեկավար պաշտօնատարներ:

Ասիոյ մէջ Փոխադարձ գործողու-թեան եւ վստահութեան միջոցներու հարցերով խորհրդակցութեան (ԱՓՎՄԽ) կազմին մէջ ընդգրկուած են 28 երկիրներ, որոնց շարքին՝ Ռուսիան, Թուրքիան, Ազրայէճանը, Յնդկաստա-նը, Իսրայէլը, Իրանը, Չինաստանը, Փաքիստանը եւ Իրաքը:

Վեհաժողովին իրավիւրուած են նաեւ դիտորդներ՝ Պիեղոռուսիան, Իստոնե-զիան, Սեուտական Արաբիան, Արա-բական լիկան, գործընկեր կազմակեր-պութիւններ:

ԱՓՎՄԽ-ի Նախագահը կ'ընտրուի երկու տարիով՝ երկարաձգման կարե-լիութեամբ, վեհաժողովները տեղի կ'ունենան չորս տարին անգամ մը:

Նախագահող երկիրը 2024 թուա-կանէն ի վեր Ազրայէճանն է:

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆԴՈՒՆԵՅ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՅՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԵՍՊԱՆԸ

Հինգշաբթի, 15 հոկ-տեմբեր 2026-ի առաւօ-տուն, Ամթիլիասի մայրա-վանքին մէջ հանդիպում մը կայացաւ Արամ Ա. վե-հափառ հայրապետին եւ Լիբանանի մէջ Ամերիկա-յի Միացեալ Նահանգնե-րու դեսպան Միշէլ Իսայի միջեւ:

Շուրջ երկու ժամ տե-ւած հանդիպման ընթաց-քին արծարծուեցան Լի-բանանի ներկայ կայու-թեան առնչուած հարցեր:

Աւարտին, վեհափառ հայրապետ շեշտեց, թէ լիբանանեան ծագում ունե-ցող եւ Լիբանանի հարցերուն մօտէն ծանօթ, ինչպէս նաեւ Ամերիկայի Միա-ցեալ Նահանգներու Նախագահին հետ ուղղակի կապ ունեցող ու անոր բարե-

կամ դեսպան մը ունենալը մեծ առաւե-լութիւն է Լիբանանի համար, եւ, հե-տեւաբար, սպասելի է, որ Լիբանանը առաւելագոյն չափով օգտուի ներկայ դեսպանին դիւանագիտական ծառա-յութենէն:

ՌԻԻԹԷ. «ՌՈՒՍԻԱՅԷՆ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ԶԿԱՅ»

Ռուսիայէն անմիջական սպառնալիք չկայ: Այս մասին յայտարարած է ՕԹԱՆ-ի ընդհանուր քարտուղար Մարք Ռիւթ: Ան միեւնոյն ժամանակ կոչ ուղղած է պատ-րաստուելու Ռուսիոյ հետ ճակատման, հետեւելու Եսթոնիոյ օրինակին՝ աւելցնելով զինուորական ծախսերը, «պահպանելու հանգստութիւնը, ներդրումներ կատարելու գէնքի արտադրութեան մէջ եւ մեծցնելու Ուերանիոյ ցուցաբերուող աջակցութիւնը»: Իտալիոյ վարչապետ ճորճիա Մելոնի յայտարարեց. «Փութին կը սադրէ Եւրոպային, քանի որ անոր անհրաժեշտ է ուշադրութիւնը շեղել մարտադաշտին մէջ տեղի ունե-ցող զարգացումներէն, Ուերանիոյ պատերազմէն: «Ան տոր թշնամի կը փնտռէ, եւ այդ տոր թշնամին կրնայ Եւրոպան ըլլալ: Ի հարկէ, մենք պետք է զգօս ըլլանք, վերահըս-կենք իրավիճակը եւ շարունակենք ընել այն ամէնը, ինչ որ հիմա կ'ընենք: «Սակայն ես չեմ կարծեր, որ մենք պետք է Փութինին նման առաւելութիւն տանք: Ես համոզ-ւած եմ, որ յատկապէս այս պահուն մենք պետք է պահպանենք մեր հանգստութիւնը»:

ԻՇԽԱՆ ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ ՀԱՆԴԻՊԵՑԱԻ ԵԻՐՈՊԱՅԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՎԱՆՈՒՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻ ՏԵՂԱԿԱԼԻՆ

Պրիւքսել աշխատանքային այցելութեան շրջա-նակին մէջ ՀՅԴ Զայաստանի Գերագոյն մարմինի ներկայացուցիչ Իշխան Սաղաթէլեան, Եւրոպայի Զայ դատի գրասենեակի Նախագահ Գասպար Կա-րապետեանի ընկերակցութեամբ, հանդիպում ունե-ցած է Եւրոպայի ընկերվարականներու կուսակցու-թեան ընդհանուր քարտուղարի տեղակալ Եոնեք Փո-լէի հետ:

Եւրոպայի ընկերվարականներու կուսակցութիւ-նը Եւրոպայի մէջ ընկերվարական, ընկերվար-ժո-ղովրդավարական եւ աշխատաւորական կուսակցու-թիւններու մեծագոյն միաւորումն է, որուն Զարաւա-յին Կովկասէն անդամակցող միակ կուսակցութիւնը ՀՅԴ-ն է:

Չրուցակիցները գոհունակութեամբ արձանագ-րած են Եւրոպայի ընկերվարականներու կուսակցու-թեան եւ ՀՅԴ-ի միջեւ ձեւաւորուած բարձր մակար-դակի քաղաքական փոխըմբռնումը, պարբերական երկխօսութիւնը եւ Եւրոպայի ընկերվարականներու կուսակցութեան աշխատանքներուն մէջ Դաշնակ-ցութեան ներգրաւուածութիւնը:

Իշխան Սաղաթէլեան շնորհակալութիւն յայտնե-լով Եւրոպայի ընկերվարականներու կուսակցու-թեան վերջին համագումարին կողմէ ՀՅԴ-ի ներկա-յացուցած բանաձեւի որդեգրման կապակցութեամբ, կարելոյր նկատած է նման հարցերու շարունակա-կան բարձրածայնումը, ինչ որ եակկան ազդեցութիւն կրնայ ունենալ Պաքուի մէջ պահուող հայ ռազմագե-րիներու անյապաղ ու անվերապահ ազատ արձակ-ման, Զայաստանի Զանրապետութեան բռնագրաւ-ւած տարածքներու ապաբռնագրաւման, արցախա-հայութեան համալիր իրաւունքներու պաշտպանու-թեան եւ Զայաստանի մէջ քաղաքական ազատու-թիւններու յարգման հարցերուն մէջ:

Իշխան Սաղաթէլեան ամփոփ ներկայացուցած է Զայաստանի ներքաղաքական իրավիճակը, Դաշ-նակցութեան դիմակայած մարտաճողովի ընթացքը, Զա-յաստանի եւրոպական համարկման շուրջ ՀՅԴ-ի տե-սակէտները եւ Զայաստանի մէջ ընկերվար-ժողովր-դավարական արժեքներու տարածման միտումն

ԱԼԻԵԻ. «ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՄՇԱՊԷՍ ԿԸ ԹԻՐԱԽԱՐԱՐԷ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՂ ՅԱՐԱԿՈՒՄԻ ԶՈՀ ԴԱՐԱՆ ԱԶՊՈԷՅՃԱՆԸ ԵՒ ԿԸ ԽՐԱԽՈՒՄԷՐ ՆԱԽԱՅԱՐԱՋԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ»

Եւրոպական խորհրդարանը մշտապէս կը թիրա-խաւորէր շարունակուող յարձակումի գոհ դարձած Ազրայէճանը եւ կը խրախուսէր Նախալարձակը՝ Զա-յաստանը: Այս մասին յայտարարած է Ազրայէճանի Նախագահ Իլիամ Ալիեւ՝ խօսք արտասանելով Պաքուի մէջ ընթացող Ասիոյ մէջ փոխադարձ գոր-ծակցութեան եւ վստահութեան միջոցներու հարցե-րով խորհրդաժողովի 7-րդ վեհաժողովի ընթացքին:

Ալիեւ նշած է, որ պատերազմական յանցագործ-ներն ու մանկասպանները տակաւին չեն կրած իրենց արժանի պատիժը:

«Զայաստանի ներկայ վարչապետը այն ժամա-նակ բռնագրաւման տակ գտնուող Ղարաբաղի մէջ յայտարարեց, թէ «Ղարաբաղը Զայաստան է, եւ վերջ»: Այսպէս կոչուած միջազգային ընտանիքը այս ամբողջ սանձարձակութեան վրայ աչք կը փակէր: Ոչ ոք դատապարտեց Զայաստանը: ՄԱԿ-ի Ապահովու-թեան խորհուրդը չափանշեց իր որդեգրած բանա-ձեւերուն կատարումը: Եւրոպական խորհրդարանը եւ Եւրոպական խորհուրդը մշտապէս կը թիրախա-ւորէին շարունակուող յարձակումի գոհ դարձած Ազրայէճանը եւ կը խրախուսէին Նախալարձակը՝ Զայաստանը», ըսած է Ալիեւ:

«Մէկ օրէն ալ նուազ ժամանակի մէջ Զայաստանի բռնագրաւող բանակը Ղարաբաղի մէջ ջախջախուե-ցաւ, իսկ անջատողականներու ղեկավարները, ման-կասպանները կանգնեցան ազրայէճանական դա-տարանին առջեւ: Անոնք, որոնք մեզի կը սպառնային իրասայլերով գալ եւ բռնագրաւել Պաքուն, այսօր ազրայէճանական բանտերուն մէջ ազրայէճանական թէյ կը խմեն, իսկ անոնց իրասայլերը ցուցադրուած են Ռազմական աւարներու պուրակին մէջ:

«Այս հարցը ունի համաշխարհային նշանակու-թիւն, ուստի ես կանգ առի ատոր վրայ: Եթէ Զայաս-տանի նկատմամբ ժամանակին պատժամիջոցներ հաստատուէին բռնագրաւումի, ցեղասպանութեան եւ ցեղային գտումներու համար, Ազրայէճան ստիպուած չէր ըլլար մարտի դաշտին մէջ ուղքի տակ առնել հայկական ֆաշականութիւնը: Պատերազմը մեր ընտրութիւնը չէր, Զայաստանը մեզ ատոր դրոշմը», յայտնած է Ազրայէճանի Նախագահը:

ՖԱՏՆԱԼԼԱՆ «ՏԱՀՐ ՊԱՅՏԱՐԻ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԿԱՆԳՆԵՑՄԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՋԷՆ ՊԱՏԿԱՆ ՄԱՐԽՆՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ԿԱՊ ՀԱՍՏԱՏԵՑԻՆՔ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱՑՈՒՑԻՆՔ, ԹԷ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԸ ԴԻՄԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՊԱՏԿԱՆԻ»

Հաստատվածությունն դիմադրության երեսփոխանական պլոքի անդամ Հասան Ֆատալլա յայտարարեց. «Փորձեցինք Տահր Պայտարի մեջ «ինքնաշարժի եւ բեռի» հարցը լուծել ներքին որեւէ վեճէ հեռու, սակայն այդ կողմերուն եւ իշխանութենէն ոմանց միայն թշնամիին նպատակները իրագործող պնդումին դիմաց գտնուեցանք»:

Ֆատալլա խորհրդարանին մէջ տրուած մամլոյ ասուլիսի ընթացքին յայտնեց, որ ինքնաշարժի կանգնեցման առաջին պահէն իսկ Դիմադրութեան շահագրգիռ կողմերը կապ հաստատած են ապահովական ծառայութիւններուն հետ եւ անոնց տեղեկացուցած, թէ ինքնաշարժը Դիմադրութեան կը պատկանի:

«Որեւէ թիրախաւորման եւ ամերիկեան օրակարգը գործադրող որեւէ կողմի նկատմամբ աջք պիտի չփակենք», ըսաւ երեսփոխանը՝ շեշտելով, որ Դիմադրութիւնը իր բոլոր գործիքներով բացառապէս խրալէլացի թշնամիին դէմ ուղղուած է:

«Կալանաւորուածներուն եւ ինքնաշարժին մէջ եղածին անմիջապէս յանձնման կոչ ուղղեցինք, որովհետեւ անոնք կարողականութիւններ են, զորս Դիմադրութիւնը կ'օգտագործէ հողի պաշտպանութեան համար», աւելցուց Ֆատալլա:

ՄԱՀԱՁԳ

Տէր եւ տիկին Յակոբ եւ Սալիկ Լուսարարեան եւ զաւակները՝ Սարգիս եւ Ռոզին Տէր եւ տիկին Միսաք եւ Արաքսի Էքմեքեան եւ զաւակները՝ Զորիստ եւ Զորիստին Տէր եւ տիկին Խորեն եւ Արին Լուսարարեան եւ զաւակը

Տիար Չարեհ Լուսարարեան Օրիորդ Մարի Լուսարարեան Տիկին Շաքէ Դանիելեան Տիկին Պեթի Բէշիշեան Տիար Բենիամին Սթընտըր Տէր եւ տիկին Յակոբ Բէտեան եւ զաւակունք Տէր եւ տիկին Խաչիկ Բէտեան եւ զաւակունք Լուսարարեան եւ Տիպիլեան ընտանիքներ Էքմեքեան եւ Խաղարեան ընտանիքներ Կեօքեան եւ Բէտեան ընտանիքներ Վանդեան եւ Դանիելեան ընտանիքներ Սթընտըր եւ Կրպոյեան ընտանիքներ Մոմճեան եւ Բէշիշեան ընտանիքներ եւ համայն ազգականներ կը գումեն իրենց եղբոր, հորեղբոր եւ հարազատին՝

ՄԱՐԳԻՍ ԽՈՐԷՆ ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ 1956-ին)

մահը, որ պատահեցաւ հինգշաբթի, 15 հոկտեմբեր, 2026-ին:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ ուրբաթ, 16 հոկտեմբերին, կէսօրէ ետք ժամը 1:00-ին, Անթիլիասի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր տաճարին մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Համաւտի Ազգային գերեզմանատունը:

- *Ներկայս ընդունիլ իրել մահազգ:*
- *Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին թաղման արարողութիւնէն ետք, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, Ազգային առաջնորդարանի «Երջօ Սամուէեան-Եռագոյն» սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ շաբաթ, 17 հոկտեմբերին, կէսօրէ առաջ ժամը 11:00-էն սկսեալ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 6:00, նոյն վայրին մէջ:*
- *ԾԱՆՕԹ.- Փոխան ծաղկեպսակի՝ նուիրատուութիւնները կատարել Ազունիի Հայ ազգային բուժարանին եւ կամ Հայ աշակերտ հովանաւորելու ծրագիրին:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

ՏԻԳՐԱՆՈՒՅԻ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ մահուան քառասունքին եւ ՎԱՅԷ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ մահուան Բ. տարեկիցին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 18 հոկտեմբեր 2026-ին, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր տաճարին մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ԺԱԼԻՆ ԹԵՐԶԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 18 հոկտեմբեր 2026-ին, Չալքայի Հայ կաթողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, առաւօտեան ժամը 10:00-ին:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՖՈՆՏԵՆ ՊԱՇՏՈՆԱՍԱՐ ՄԸ ԿԸ ՆՇԷ.

«ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ԼԱՒ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵՑԻՆՔ, ԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆ ՊԻՏԻ ՈՒՂԱՐԿԵՆՔ»

Միջազգային դրամական ֆոնտին մէջ Միջին Արեւելքի եւ Կեդրոնական Ասիոյ վարչութեան փոխտնօրէն Աթանասիոս Արվանիթիս յայտնեց, որ ֆոնտի պաշտօնատարները այս շաբաթ լիբանանեան իշխանութիւններուն հետ «լաւ» քննարկումներ կատարած են, եւ որոշուած է, որ այդ քննարկումները յառաջիկայ շաբաթ շարունակուին:

Ան նշեց, որ Միջազգային դրամական ֆոնտին խումբ մը մտադիր է նոյն

յեմբերին Լիբանան այցելել:

Արվանիթիս յայտնեց, որ քննարկումները կեդրոնացած են դրամատնային ոլորտին եւ ելեմտական համակարգին նկատմամբ լիբանանցի ժողովուրդի վստահութեան վերականգնման երաշխաւորման վրայ:

Ան աւելցուց, որ ընդհանուր պարտքը մնայուն ուղիի վերադարձնելը եւս այն գլխաւոր նիւթերէն էր, որ քննարկուած է:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԿԱՐԳ ԼՈՒՐԵՐ

- ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ նախարար Սոհամետ Հայտար «Ժատիտ»-ին յայտնեց. «Փոխադրածախսի հատուցման օրէնքը իրապարակուեցաւ պետական պաշտօնաթերթին մէջ, եւ պետք է այս ամսուրէն սկսեալ գործադրուի՝ ուժանիւթի նախարարութեան կողմէ որդեգրուած սակագիւնին հիմամբ»:

«Նուազագոյն աշխատավարձի յաւելման հարցը կը քննարկենք, եւ գոյութիւն ունի ուսումնասիրութիւն մը, որուն համաձայն նուազագոյն աշխատավարձը պետք է 1200 տոլար ըլլայ, սակայն այս թիւի ֆինանսաւորումը ապահովուած չէ, ուստի յանձնախումբէն վերջնական թիւը կը սպասենք», աւելցուց նախարարը:

- ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութենէն պաշտօնատար մը յայտարարեց, թէ Ուաշինկթըն Լիբանանի մէջ ՖԻՆԻԼ-ի առաքելութեան, այս տարուան վերջաւորութեան աւարտելէն ետք, երկարածգումին չի զօրակցիր:

Պաշտօնատարը «Ժագիրա» արբանեակային պատկերասփիւռի կայանին յայտնեց, որ ՖԻՆԻԼ-ը 7 հաւկամարտութիւններէ ետք ձախողեցաւ, եւ Հրգպալլան անոր մօտ իր գինուորական ենթակառոյցները կառուցեց:

- ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիրը յայտարարեց, թէ Գերմանիան 5 միլիոն եւրօ կը տրամադրէ լիբանանեան բանակին աշակցութեան եւ Լիբանանի մէջ երկարածամկէտ կայունութեան ու վերականգնման ամրապնդման համար:

- «ԼԵՊԱՆՈՆ ՖԱՅԼԶ» տեղեկացած է, թէ Թուրքիոյ նախագահ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողանի փոքր տղան՝ Պիլալ Էրտողանը նոյեմբերի կիսուն պիտի այցելէ Լիբանան՝ շարք մը հանդիպումներ ունենալու համար:

«Ծանօթ է, որ Էրտողան կրտսերը տարիներէ ի վեր աշխատանք կը տանի քաղաքական, կրթական, մարմնակրթական եւ երիտասարդական ոլորտներուն մէջ, եւ կը թուի, թէ ունի քաղաքական ախորժակներ, որոնց բնոյթը տակաւին ծանօթ չէ», կը գրէ «Լեպանոն Ֆայլը»:

- ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դիւանագիտական աղբիւրներ «Նիտա Ուաթան» օրաթերթին. «Գոյութիւն ունին մտավախութիւններ, թէ գրաւուած պայթուցիկ նիւթերն ու գէնքերը կրնան նա-

խատեսուած ըլլալ ամերիկեան շահերու թիրախաւորման համար, եւ այս մտահոգութիւնները ամերիկեան քաղաքային օդանաւերու դէպի Լիբանան թռիչքներու արգելքի վերացման յայտարարութեան լոյսին տակ լրացուցիչ զգայնութիւն կը ստանան»:

- ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ աղբիւրներ «Նիտա Ուաթան» օրաթերթին. «Հանրապետութեան նախագահ ժողով Աունի եւ Իրանի արտաքին գործոց նախարար Ապաս Արաղչիի միջեւ հեռաձայնային հաղորդակցութիւնը հանդարտ էր եւ անոր մէջ տիրական էր դիւանագիտական բնոյթը»:

- ՅԱՅՏՆԻ դիւանագետ մը «Լեպանոն Ֆայլը»-ին յայտնած է, որ Ուաշինկթընի մէջ Լիբանանի դեսպան Նատա Համատէին դէմ առաջադրուած մեղադրանքներուն մասին զեկուցումը պիտի ուժեղացնէ խորհրդարանին վրայ Իւրայէի հետ հաղորդակցութիւնները կարգաւորող օրէնքները փոխելու ներքին եւ արտաքին ճնշումը:

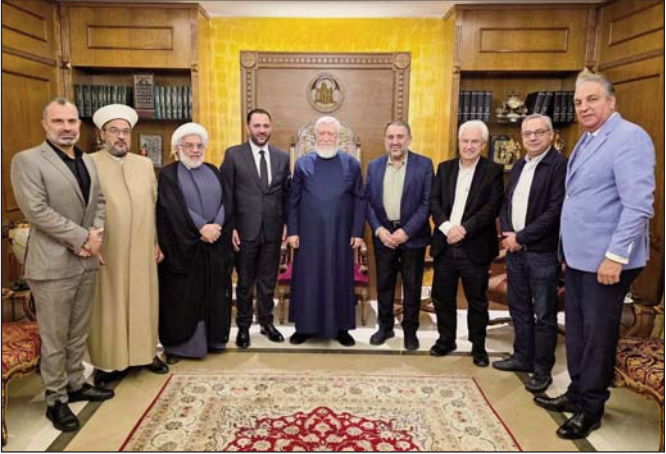
- ՅԱՅՏՆԻ դիւանագետ մը «Լեպանոն Ֆայլը»-ին յայտնած է, որ Ուաշինկթընի մէջ Լիբանանի դեսպան Նատա Համատէին դէմ առաջադրուած մեղադրանքներուն մասին զեկուցումը պիտի ուժեղացնէ խորհրդարանին վրայ Իւրայէի հետ հաղորդակցութիւնները կարգաւորող օրէնքները փոխելու ներքին եւ արտաքին ճնշումը:

- ԱՐԱՐԱՐԱՐԱՐԱՐԱՐԱՐ աղբիւր մը «Մուտուն»-ին. «Չիւնուրական դատարանը, հաւանաբար, որոշում կայացնէ դեսպան Համատէի գործը ընդմիջտ փակելու»:

- «ԼԵՊԱՆՈՆ ՖԱՅԼԶ» կը հաղորդէ, որ քաղաքական հեղինակութիւն մը կը պնդէ, թէ ներկայիս տեղի ունեցող քաղաքական-ապահովական մագլցումը հիմնականին մէջ կապ ունի արտաքին մեկամարտի մը հետ, որ կապ ունի արաբական երկրի մը շրջանային երկրի մը կողմէ իրեն առաջարկուած «լիբանանեան պազարին մէջ» ներքաշուիլը մերժելուն հետ:

- ԸՍՏ «Լեպանոն Ֆայլը»-ի, Հրգպալլայի երեսփոխաններու պատիրակութեան վարչապետ Նաուաֆ Սալամի այցելութիւնը, նոյնիսկ եթէ հարաւային Լիբանանէն տեղահանուած ընկալութեան անհրաժեշտ օգնութեան տրամադրելու ուղիները քննարկելու համար էր, յստակ ցոյց կու տայ, թէ Հրգպալլան հանրապետութեան նախագահէն աւելի նեղացած է, քան՝ վարչապետէն:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆՁՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆԵՐԿԱՅԱՅՆՈՂ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Հինգշաբթի, 15 հոկտեմբեր 2026-ի երեկոյեան, Արամ Ա. կաթողիկոս ընդունեց լիբանանեան Ազգային կուսակցութիւններու, ուժերու եւ անձնաւորութիւններու համախմբումը ներկայացնող պատուիրակութիւն մը: Այցելութեան նպատակը վեհափառ հայրապետին պարզել էր Լիբանանի դիմագրաւած տագնապները, յատկապէս հարաւային Լիբանանի առնչուած:

Պատուիրակութեան անդամները շեշտեցին Իւրայէի՝ Լիբանանի հողերէն հեռացման անհրաժեշտութիւնը:

Կեհափառ հայրապետը, իր կարգին, բաժնետոյլ արտայայտուած մտահոգութիւնները, ընդգծեց Լիբանանի ներքին միասնականութիւնը պահելու եւ ինտիքները երկխօսութեան ճամբով քննելու հրամայականը:

ԽԱԼԱՖ. «ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ՖԻՆԻԼ-Ի ՈՒԺԵՐՈՒՆ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ «ԿԱՅՈՒՆՈՒԹԵԱՆ» ԱԶԴԱԿ Է»

Երեսփոխան Մըլիքմ Խալաֆ «Էլ.Պի.Սի.»-ի յայտնեց. «Թիւ 2790 որոշումը որդեգրուած ատեն 5 բռնագրաւուած կէտեր կային, իսկ այսօր աւելի քան 70 հիւրեր կան, իսկ որոշումի բնագիրը կը նշէ, որ լիբանանեան բանակը պետք է ստանձնէ ՖԻՆԻԼ-ի ուժերու տեղակայուած կեդրոնները, որոնց բռնագրաւուած Կապոյտ գիծին վրայ թիւը 33 դիրք է, ինչ որ կը պահանջէ, որ որոշումը վերատեսութեան ենթարկուի»:

«Թիւ 2790 որոշումի վերատեսութեան ենթարկման նշաններ կան, եւ այս հարցին շուրջ բանակցութիւնները պիտի սկսին»:

Շար.ը՝ Էջ 8

ՄԱՀԱՁԳ

Օրդ. Հայկան Տումանեան Տէր եւ տիկին Յովիկ եւ Այտա Խուստեքեան եւ դուստրըրը՝ Լեա, Լին եւ Սառա Տիկին Յելեն Պուրապեան եւ դուստրըրը՝ Անի եւ Թամար

Տիկին Յերմինէ Ֆարահ եւ զաւակները՝ Թոնի, Փիլե, Միշել, Անթուանթ եւ Փոլ Հիլտա, Ռուբինա եւ Սեպուի Տումանեան Տէր եւ տիկին Ժաք եւ Մանիշալ Սագի Խուա եւ Վալերի Թասաքեան Տէր եւ տիկին Յակոբ եւ Յասմիկ Փափագեան եւ զաւակները՝ Աքօ, Արին, եւ Միրել Տումանեան եւ Խուստեքեան ընտանիքներ Պուրապեան եւ Ֆարահ ընտանիքներ Սագի եւ Փափագեան ընտանիքներ Աշեան ընտանիք եւ համայն ազգականներ կը գումեն իրենց եղբոր, հորեղբոր, մօրեղբոր եւ հարազատին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՏՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ երկուշաբթի, 12 հոկտեմբեր 2026-ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի շաբաթ, 17 հոկտեմբեր 2026-ին, կէսօրէ ետք ժամը 1:00-ին, Այնճարի Ս. Պողոս եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Այնճարի գերեզմանատունը:

- *Ներկայիս ընդունիլ իրել մահազգ:*
- *Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին յետ թաղման արարողութեան, մինչեւ երեկոյեան ժամը 5:00, «Գ. Կիւպէնկեան» սրահին մէջ:*
- *ԾԱՆՕԹ.- Փոխան ծաղկեպսակի՝ նուիրատուութիւնները կատարել Ս. Պողոս եկեղեցւոյ:*

«ՓԱՐՈՍ» ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ՝ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՄԻՆԱՍ ՊՈՒՏԱԳԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպությամբ ՀՀ «Հուշի» կոմիտեին, շաբաթ, 10 հոկտեմբեր 2026-ի երեկոյեան ժամը 7:00-ին Ռաուտայի ժողովրդային տան կողքին տեղի ունեցավ «Փարոս» արհեստական բանականության ուսուցման կենտրոնի բացումը՝ նուիրուած Մինաս Պուտագեանի յիշատակին:

Լիբանանի, Հայաստանի, Արցախի եւ ՀՀ-ի քայլերգներու ունկնդրութենէն ետք Մեղրի Պասմաճեան բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն, յատկապէս՝ շրջանի մնայուն բարերար Սարգիս Պուտագեանին: Ան նկատել տուաւ, որ կոմիտեն անմիջապէս պիտի նախաձեռնէ արհեստական բանականութեան անվճար դասընթացներու՝ պատանիներու եւ երիտասարդներու համար:

ՀՀ «Հուշի» կոմիտեին անունով խօսք առաւ Անդո Թաշճեան: Ան դիտել տուաւ, որ այս օրը իրենց համար շատ յատուկ եւ հպար-

«Մեր ծնողները մեզի շատ բան կտակած են՝ դպրոցներ, եկեղեցիներ, ակումբներ, միութիւններ եւ, ամենէն կարեւորը՝ հայ մնալու կամքը: Հիմա հերթը մերն է: Մենք պետք է մտածենք՝ ի՞նչ պիտի ժառանգենք յաջորդ սերունդին», ըսաւ Թաշճեան՝ աւելցնելով, որ

տութեան օր է, որովհետեւ ոչ միայն նոր կեդրոն մը կը բանան, այլ նաեւ նոր դուռ մը՝ մեր համայնքին եւ մեր երիտասարդներուն առջեւ՝ դէպի գիտելիք, նորարարութիւն, ապագայ:

Ան ըսաւ, որ «Հուշի» ակումբը միշտ փորձած է կարեւոր առաքելութեամբ մը առաջնորդուիլ՝ մտածել ժողովուրդին, շրջանին եւ մանաւանդ մանուկներուն եւ պատանիներուն մասին, առ այդ ալ փորձած է գտնել նոր միջոցներ, գաղափարներ եւ ուղիներ, որպէսզի մեր ժողովուրդը շարունակէ զարգանալ, սորվիլ եւ յառաջ երթալ:

Թաշճեան շեշտեց, որ երիտասարդութիւնը կոմիտեին համար առաջնահերթութիւն է, մանաւանդ որ կան շատ տաղանդաւոր, խելացի եւ ստեղծագործ երիտասարդներ, բայց անոնց համար պետք է ստեղծել համապատասխան միջավայրը, փոխանցել ճիշդ գիտելիքը եւ նոր հնարաւորութիւնը: Ան դիտել տուաւ, որ արհեստական բանականութիւնը այսօր մեր կեանքին մէկ մասը դարձած է, հետեւեալքար չենք ուզեր, որ մեր երիտասարդները միայն հետեւին այս փոփոխութիւններուն, այլ մասնակից դառնան անոնց, եւ աւելին, ըլլան ապագային նոր գաղափարներ, նոր ծրագիրներ եւ նոր լուծումներ ստեղծողները:

կեդրոնի բարերար Սարգիս Պուտագեանին, որուն նիւթական աջակցութիւնը եւ վստահութիւնը՝ այս նախաձեռնութեան նկատմամբ, մեծապէս նպաստեցին, որ այս գաղափարը վերածուի իրականութեան:

Շաբ.ը՝ էջ 6

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻ. ԶԱՅՆ ՄԸ, ՈՐ ԵՐԲԵՔ ԶԼՈՒՅՑ

Կան ծայներ, որոնք միայն ականջին կը հասնին:

Կան նաեւ ծայներ, որոնք կը հասնին սրտին, կը մտնեն յիշողութեան մէջ ու տարիներ ետք ալ կը շարունակեն ապրիլ մեր եութեան խորքը:

«Վանայ Զայն»-ը այդ ծայներէն է:

Քառասուն տարի առաջ Լիբանանի երկարամեայ ու անվերջանալի պատերազմի ծանր օրերուն, երբ երկրի երկինքը խաղաղ չէր, երբ պայթումներուն ծայնը երբեմն կը խլացներ մարդոց խօսքը, ծնունդ առաւ «Վանայ Զայն»-ը: 1986-ին իր առաջին քայլը առաւ այս ծայնասփիւռը՝ կարծեք պատերազմի աղմուկին մէջ հայուն ծայնը կնորսնցնելու վճռականութեամբ:

Այդ օրէն ի վեր շատ բան փոխուեցաւ:

Մերունքներ եկան ու անցան, պատերազմներ բռնկեցան, ճգնաժամեր իրարու յաջորդեցին, երկիրը ցնցուեցաւ, հայութիւնը իր ցաւերով ու տագնապներով ապրեցաւ, արտագաղթը դատարկեց շատ մը տուններ, բայց «Վանայ Զայն»-ը մնաց:

Մնաց՝ որպէս ներկայութիւն:

Մնաց՝ որպէս ընկեր:

Մնաց՝ որպէս հայ տան մը բաց պատուհանը աշխարհին:

Եւ եթէ այսօր «Վանայ Զայն»-ի հիմնադրութեան քառասուն տարիներուն մասին կը գրեմ, անիկա ինծի համար միայն ռատիոկայանի մը տարեդարձն է:

Տարիքս մեծցաւ «Վանայ Զայն»-ին հետ:

Կեանքիս տարբեր փուլերուն անոր ծայնը դարձաւ ծանօթ ու հարազատ ներկայութիւն: Երբեմն առաւօտեան մը բարեւ, երբեմն լուր մը, երբեմն երգ մը, երբեմն՝ խօսք մը, որ պահ մը կանգ կ'առնէր իմ առօրեային մէջ եւ կը յիշեցներ, թէ մենք միեակ չենք:

Բայց իմ եւ «Վանայ Զայն»-ի կապս հոս չի վերջանար:

Այս ռատիոկայանին հանդէպ ունիմ նաեւ անձնական ու խոր երախտագիտութիւն մը:

«Վանայ Զայն»-ը եղաւ իմ գիրքիս՝ «Աւանդութեանց լուսամուտը»-ին ծնունդին դուռը:

Կայանի հաղորդավարներուն հետ ունեցած հարցազրոյցներս, իմ խօսքերուս փոխանցումը, իմ մտքերուս ու ապրումներուս ունկնդիրին հասցնելը դարձան այն գեղեցիկ ճանապարհներէն մէկը, որ զիս հասցուց գիրքիս ծնունդին:

Երբեմն գիրք մը կը ծնի տարիներով մեր ներսը պահած բառերէն: Բայց անոր ծնունդին համար կարիք կայ նաեւ մէկուն վստահութեան, մէկուն քաջալերանքին, մէկու մը կողմէ բացած դրան:

Իմ պարագայիս այդ դուռերէն մէկը «Վանայ Զայն»-ը եղաւ:

Եւ այսօր՝ իր հիմնադրութեան քառասունամեակին, ես չեմ կըրնար մոռնալ այդ բարիքը, որուն համար երախտապարտ եմ:

Քառասուն տարուան ծառայութիւն... «Վանայ Զայն»-ի պատ-

մութիւնը միայն տարիներու հաշուարկ մը չէ: Անիկա աշխատանքի, նուիրումի եւ դիմադրելու պատմութիւն մըն է:

Այդ քառասուն տարիներուն ընթացքին քանի՞ ծայներ անցան այդ ընտանիքէն, քանի՞ հաղորդավարներ իրենց ծայնով, ոճով ու անհատականութեամբ դրոշմեցին անոր ալիքները, քանի՞ աշխատակիցներ ժամեր տրամադրեցին լուր պատրաստելու, հաղորդումը կազմելու, ծայնագրելու, ներկայացնելու եւ ունկնդիրին հասնելու համար:

Այսօրուան «Վանայ Զայն»-ը այդ բոլոր նուիրեալներուն աշխատանքի շարունակութիւնն է:

Երախտագիտութեամբ պէտք է յիշել բոլոր անոնց, որոնք երբևէ «Վանայ Զայն»-ը կառուցեցին, եւ այսօր ալ շնորհակալութեամբ պէտք է ողջունել անոնց, որոնք կը պահեն անոր կենդանի շունչը:

Երախտագիտական զգացումներ՝ յատկապէս ներկայ տնօրէնութեան եւ տնօրէն Վիգէն Աւագեանին, որ 2019-էն ի վեր կը ղեկավարէ կայանը, եւ ամբողջ անձնակազմին՝ իրենց յանձնառութեան ու շարունակական աշխատանքին համար:

Այսօր, երբ Լիբանանի պայմանները տակաւին դիւրին չեն, երբ անապահովութիւնը, տնտեսական դժուարութիւնները եւ անորոշութիւնը կը ծանրանան մարդոց կեանքին վրայ, «Վանայ Զայն»-ի եթերը շարունակելն ինքնին ծառայութիւն մըն է, որովհետեւ դիւրին ու բնական օրերուն ծայն ունենալը մէկ բան է, իսկ դժուար օրերուն ծայնը կնորսնցնելը՝ ուրիշ բան:

Եւ «Վանայ Զայն»-ը կնորսնցուց իր ծայնը:

Այդ ծայնը կը մտնէ տուններէն ներս, կը նստի խոհանոցի սեղանին ըով, կը հասնի ինքնաշարժին մէջ ճամբորդող մարդուն, կ'ընկերանայ առանձին ապրող կեանքին վրայ, «Վանայ Զայն»-ի եթերը շարունակելն ինքնին ծառայութիւն մըն է, որովհետեւ դիւրին ու բնական օրերուն ծայն ունենալը մէկ բան է, իսկ դժուար օրերուն ծայնը կնորսնցնելը՝ ուրիշ բան:

Այսօր «Վանայ Զայն»-ը Լիբանանի սահմաններէն անդին ալ կը հասնի իր սփիւռքահայ ունկնդիրներուն՝ կայքէջով, յաւելումով եւ ընկերային ցանցերով:

Անիկա այլեւս միայն Պուրճ Յամուտի մը ծայնը չէ:

Անիկա հայուն ծայնն է՝ ո՛ր որ հայ կայ:

Եւ այս ծայնին մէջ ես կը լսեմ նաեւ երեկուան յիշողութիւնը, այսօրուան պայքարը եւ վաղուան յոյսը:

Սիրելի՛ «Վանայ Զայն»,

Քառասուն տարիներու ուղիղ դիմաց կանգնած՝ այսօր մէկ բան կ'ուզեմ ըսել.

ՇԱԲԷ Հ. ԳԱՐԱՅԵԱՆ

Շաբ.ը՝ էջ 6

ՆՈՐԱՑՈՒԱԾ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՂԾԻՔԸ

«Պատմութիւն ասելով հիմնականում հասկանում ենք այն, ինչ տեղի է ունեցել անցեալում: Միթէ՞ սա հիմնարար խնդիր չէ. եթէ պատմութիւնը արդէն տեղի է ունեցել, մենք այլեւս ի՞նչ կարող ենք անել: Կամ նոյնիսկ ինչ-որ բան կարող ենք անել, դա անցեալն այսօր վերարտադրելու եւ այսպիսով դա փոխելու փորձն է, բայց գործնականում հնարաւոր չէ փոխել այն, ինչ արդէն տեղի է ունեցել:

«Լուծումը մէկն է. պատմութիւն ասելով նկատի ունենալ ոչ թէ այն, ինչ արդէն տեղի է ունեցել, այլ այն, ինչ պէտք է տեղի ունենայ: Այս ընկալումը մեզ դարձնում է պատմութեան լիարժեք հեղինակ, որովհետեւ այն ստեղծում է հիմա եւ պէտք է ստեղծուի վաղը»:

Դիտմամբ այսքան երկարօրէն վերարտադրեցի Նիկոլ Փաշինեանի պատմագիտական մտորումները, որպէսզի հասկնալի ըլլայ, որ «Իրական Հայաստան»-ի այսպէս կոչուած գաղափարաբանութիւնը կ'ենթադրէ հայ ժողովուրդի «Թաւշեայ յեղափոխութիւնը» նախորդող ժամանակաշրջանի ամբողջական անտեսումը: Եթէ Նոյնիսկ գոյութիւն ունեցած է Հայաստան կոչուած երկիր մը, անիկա թիրիմացութիւն մըն է եղած: Հայ ժողովուրդ, հայ ազգ կրնան գոյութիւն ունեցած ըլլալ, բայց անոնք օտար շահերու ծառայող անգիտակից բազմութիւններ եղած են: Անցեալին գոյութիւն ունեցած Հայաստանն ու անոր բնակչութիւնն հանդիսացող հայութիւնը կապ չունին ներկայիս միայն պատմութիւն կերտող «Իրական Հայաստան»-ին հետ: Ո՛չ թագաւորութիւններ եւ պետականութիւն ունեցած ենք, ո՛չ ազատութիւն տենչացած ենք, ո՛չ ալ ազատագրական պայքար մղած: Մեր պատմութենէն դասեր քաղելու, սխալները չկրկնելու, կորուսածը վերադարձնելու համար մարտնչելու, Նոյնիսկ հաւաքական իղձեր եւ գիտակցութիւն ունենալու, ինքնուրոյն ազգ դառնալու եւ մեր ապագան տնօրինելու նկըրտումները սխալ են եղած: Չ'արժեր զանոնք վերյիշել: «Իրական Հայաստան»-ի կերտիչները հպարտութեամբ պատմութիւն կը ստեղծեն, դառնալով պատմութեան «լիարժեք հեղինակ»:

Սա «ազատ եւ երջանիկ Հայաստանի» տեսլականն է:

Ուրիշ առիթով մը Նիկոլ Փաշինեան վստահեցուցած էր, որ «պատմական արդարութեան մասին երազելու կարիք չկայ. մեր երազանքները իրականացած են»: Հայոց պատմութիւնը Հայաստանի պատմութեան վերափոխելու ժամանակ մոռցած էին «Իրական» ածականը աւելցնել: Այժմ այդ եւս կրնան ընել, քանի որ մանկավարժ (նաեւ) Նիկոլ Փաշինեան պատգամած է, որ աշակերտներուն պէտք չէ անոնղէ որեւէ բան, որ չ'առնչուի «Իրական Հայաստան»-ին:

Մեկնաբանական այս փորձերը կը կատարուին արդարացնելու համար վերջին ութ տարիներու ընկրկումները: Ազգային խորհրդակիշներէն հրաժարում, Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումի արտաքին գործոց նախարարութեան օրակարգէն վերացում, Հայ դատի ուրացում, պատերազմի պարտութիւն, Արցախի կորուստ, Հայաստանէն հողամասերու գրաւում Ադրբայճանի կողմէ, սահմանադրութիւնը փոխելու խոստում եւ այլն, կը կազմեն երկար շարքը Հայաստանի ընկրկումներուն, որոնք իշխանութիւնը յաղթանակ կը համարէ եւ ինքնիշխանութիւն կը կոչէ: Չի բաւականանար պարտութիւնը յաղթանակի վերածելը. կը փորձէ անոնց տալ տեսաբանական արդարացումներ եւ քաղաքական պարտաւորական ռազմավարութիւնը վերածել յաղթանակ ու ինքնիշխանութիւն բնորոշող գաղափարախօսութեան: Այսինքն՝ պատմափիլիսոփայական աշխարհահայեացքի կոպիտ խեղաթիւրման:

Մենք տեսած էինք արդէն Հայոց պատմութեան խեղաթիւրումը համայնավարական տիրապետութեան տարիներուն: Պատմական բոլոր երեւոյթները, բոլոր պայքարները մարքսիզմ-լենինիզմով մեկնաբանելու արկածախնդրութիւն: Հայոց պատմութիւնը դասակարգային պայքարի թատերաբեմի վերածելու կեղծիքը: Հողային հարցերը լուծուած, հարեաններուն հետ եղբայրացած Խորհրդային Հայաստանը եւս այն ժամանակներու իշխանաւորներուն եւ անոնց թմբուկը թնդացնողներուն համար «Իրական Հայաստան»-ն էր, հայ ժողովուրդի ազատագրական մաքառումներուն վերջնարդիւնը:

Համայնավարական վարչաձեւի տապալումը փոխեց ընկալումները: Փաշինեանական գաղափարականութենէ զուրկ վարչաձեւին տապալումէն ետք, կրկին պիտի փոխուի ընկալումը եւ Նորացումը համայնավարութեան բռնափորձութիւնը հայ մարդոց քաղաքական մտածողութեան վրայ պիտի մերժուի: Անթելուած կրակը չի կրնար բոցաւառիլ: Միայն կայծ է պէտք:

ՏԻԳՐԱՆ ԾԽՂԱԾԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՓԸ ՄԵՐԺԵՑ, ՈՐ ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՄԵՌՆԻ

Այն պահուն, երբ մանաւանդ Արցախի մէջ ականատես կ'ըլլանք հայկական մշակութային կոթողներու քանդումին եւ յաճախ իւրացումին, բարի նախանձով կը կարողանք հակառակ երեւոյթին մասին. մարդիկ կը պահպանեն մշակոյթը: «Պի. Պի. Սի.»-ի յօդուածագիր Տքեստըր Սթրոնկ վերջերս անդրադարձած է այս հարցին:

Ն.

Միացեալ Նահանգներու հարաւարեւելեան ափի երկայնքով Կուլլա Կիչի աւանները կը պահպանեն արեւմտեան Ափրիկէի մէջ արմատներ ունեցող իւրայայտուկ մշակոյթ եւ լեզու, որ աշխարհի ոչ մէկ վայրի մէջ կը խօսուի:

Ֆիշ Յոլ լողափին մէջ, որ Զիլթօն Յետ կղզի հիւսիսային ծայրամասի ճահճոտ հատուած մըն է, մակընթացութիւն է: Ֆիշ Յոլը առաջին լողափն էր, ուր եւ երբեւէ այցելած եմ մանկութեանս տարիներուն եւ հիմա ինծի հետ բերած եմ 18 ամսական տղաս: Կինս եւ ես կը դիտենք, թէ ինչպէ՛ս ան կը լողայ Զարաւային Զարոլիւնայի Փորթ Ռոյալ Սաուտի ջուրերուն մէջ: Ճիշդ այնպէս, ինչպէս ես չէի գիտեր այդ իմ առաջին այցելութեանս ժամանակ, տղաս նոյնպէս պատկերացում չունի, որ իր ոտքերուն տակ գտնուող աւազի եւ աղի ճահիճներուն մէջ կառուցուած է Միացեալ Նահանգներու մէջ ազատ սեւամորթներու առաջին ինքնավար քաղաքը:

Յայտնի՝ որպէս Միջեվիլ, այդ ստեղծուած է ծագումով արեւմտեան եւ կեդրոնական Ափրիկէի ստրկացուած ժողովուրդին կողմէ, որոնք կը խօսեին աշխարհի մէջ ոչ մէկ այլ տեղ գոյութիւն ունեցող լեզուով՝ կուլլա:

Այս մարդիկ, որոնք յայտնի դարձան որպէս Կուլլա Կիչի, ի վերջոյ հիմնեցին ազատ բնակավայրեր եւ աւաններ Միացեալ Նահանգներու հարաւ-արեւելքը գտնուող մեկուսացած ծովային եւ արգելապատնէշային կղզիներուն մէջ՝ զարգացնելով իրենց սեփական իւրայայտուկ մշակոյթը, միաժամանակ պահպանելով իրենց բնիկ ափրիկեան աւանդութիւնները:

12 հոկտեմբեր 2026-ին 804 քմ երկայնքով այս հատուածը, որ յայտնի է որպէս Կուլլա Կիչի մշակութային ժառանգութեան միջանցք, Նշեց Միացեալ Նահանգներու Քոնկրէսի կողմէ Ազգային ժառանգութեան տարածք ճանչցուելու 20-ամեակը: Այս գեղատեսիլ ափամերձ հատուածին մէջ, որ կը տարածուի Զիւսիային Զարոլիւնայէ մինչեւ հարաւային Ֆլորիտա, Կուլլա Կիչի մշակոյթը կը շարունակէ ապրիլ իր իւրայայտուկ լեզուով, երաժշտական աւանդութիւններով եւ համոզումներով՝ ճամբորդներուն կարելիութիւն տալով տեսնելու, թէ ինչպէ՛ս ափրիկեան մշակոյթը անմիջական ձեւաւորած է Միացեալ Նահանգները:

Իրենց սեփական աշխարհը

Կուլլա Կիչի մշակոյթը իր արմատներով սկիզբ կ'առնէ ԺԷ. եւ ԺԸ. դարերէն, երբ ափրիկեան ժողովուրդները աւելի ու աւելի յաճախ կը բերուէին անգլիական գաղութներ, այն տարածքին մէջ, որ այժմ Միացեալ Նահանգներն են, եւ կը ստրկացուէին երկրագործական դաշտերու մէջ աշխատելու համար:

Արեւելեան ափի երկայնքին գտնուող Զարոլիւնայի դաշտային գօտիի մշակները կը փնտռէին կեդրոնական Ափրիկէի երկրներէն եւ արեւմտեան Ափրիկէի բրինձի ափէն եկած մարդիկ՝ օգտագործելով անոնց երկրագործական գիտելիքները՝ ափամերձ ճահճուտներու եւ կղզիներու մէջ բրինձ, ինտիկօ եւ Սի Այլենտի բամպակ մշակելու համար:

Աշխատանքային պայմանները դաժան էին, բայց նոյն աշխարհագրական մեկուսացումը օգնեց ստրկացուածներուն եւ անոնց սերունդներուն՝ պահպանել եւ յարմարիլ ափրիկեան մշակութային սովորութիւններուն:

Լեզուն

Արեւմտեան եւ կեդրոնական Ափրիկէի աւանդական կաթսայի մը մէջ պատրաստութեան ձեփ, տեղական ծովամթերքի, բանջարեղէնի, հացահատիկի եւ միսի հետ համադրումը հիմք հանդիսացաւ Կուլլա Կիչի խոհանոցին: Ծովեզերեայ շրջանի կարմիր բրինձը, որ կը ներառէ լոլիկ, համեմներ, խոզի ապըխտուած միս եւ երշիկ, յաճախ կը համեմատուի **ճոյոֆ** բրինձի հետ, որ կաթսայի մը մէջ պատրաստուած բրինձ է՝ լոլիկով, համեմներով եւ միսով, որ սերտօրէն կապուած է արեւմտեան Ափրիկէի Սենեկամպիա շրջանիւ:

Արեւմտեան Ափրիկէի պարուրածեւ գամբիւլագործութեան աւանդութիւնները նոյնպէս յարմարեցուած են ծովեզերեայ շրջաններուն՝ գործածելով դիւրաւ մատչելի քաղցրահամ խոտ, լորենի, արմաւենի եւ սոճի: «Օղակաձեւ կանչը»՝ Կուլլա Կիչիի ծեսը, որուն ատեն մասնակիցները շրջանակ կը կազմեն, ապա կը շարժին ժամացոյցի սլաքի հակառակ ուղղութեամբ՝ ոտքե-

Ափրիկեան աւանդական արուեստները փոխանցուած են ստրուկներէն անոնց սերունդներուն

րը կշռոյթով թակելով, ծափահարելով եւ «կանչ ու պատասխան» երգելով, կը յիշեցնէր արեւմտաափրիկեան երաժշտական եւ հոգեւոր սովորութիւններ:

Կուլլա լեզուի զարգացման յանգեցուց ստրկատերերու եւ այլ լեզուներով խօսող ափրիկեցիներու հետ հաղորդակցելու անհրաժեշտութիւնը: Լեզուի հիմնական բառապաշարային աղբիւրը գաղութային անգլերէնն է, սակայն ափրիկեան ծագում ունեցող բառեր, ինչպիսիք են՝ oona (դուք բոլորը) եւ nyam (ուտել), պահպանուած են կուլլա լեզուին մէջ:

Կուլլա Կիչի անուան ծագումնաբանութիւնն ինքնին մշուշոտ է: Կրնայ ըլլալ, որ «Կուլլա անունը ծագած է Անկոլայէն կամ արեւմտեան Ափրիկէի Կոլա ժողովուրդէն: Կրնայ ըլլալ, որ Կիչը ծագած է Կիսսի ժողովուրդէն կամ՝ Կրաստանի Օկիչի գետէն», ըսաւ Լուանա Սելարս՝ մշակութային ժառանգութեան պահպանող եւ Լուքսնթրի Կուլլա կազմակերպութեան հիմնադիրը:

Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ կղզիներէն շատերուն բնակիչները, որոնք նախկին ստրուկներ էին, կ'օգնէին Միութեան ուժերուն՝ որպէս հետախոյզներ, աշխատատուրներ եւ զինուորներ:

1861 թուականին Միութեան ուժերու կողմէ Փորթ Ռոյալ Սաուտի եւ Զիլթօն Յետ կղզիի գրաւումէն ետք, հարիւրաւոր ազատամարտիկներ ապաստան գտան Միութեան սահմաններէն դուրս: 1862 թուականին գոր. Օրմսայի Միչել կղզիի հիւսիսարեւելեան մասին՝ նախկին ձկնորսական շրջանին մէջ, նախաձեռնեց կառուցումը ազատամարտիկներու քաղաքի մը, որ անոր ի պատիւ անուանակոչուած է եւ վերածուած՝ ինքնավար քաղաքի:

Քաղաքացիական պատերազմէն ետք, Միութեան ուժերու հեռացումը եւ պատերազմի ժամանակ աշխատատեղերու կորուստը նպաստեցին քաղաքի անկման:

1880-ականներու սկիզբին Միչելվիլը մեծ մասամբ լքուած էր, իսկ 1893 թուականի Մեծ ծովու կղզիի փոթորիկը քանդեց մնացածը: Մինչ այդ, Շոկային կղզիներու Կուլլա Կիչի ժողովուրդը ազատ կեանք կառուցեց:

Այսօր Միացեալ Նահանգներու մէջ շուրջ մէկ միլիոն մարդ կը պնտէ, որ ունի Կուլլա Կիչիի ժառանգութիւն, անոնց շարքին են՝ երգիչ Տարիուս Ռաբեր եւ նախկին Առաջին տիկին Միշել Օպաման: Ես անոնցմէ մէկը չեմ. ես սեւամորթ հայր եմ, որ սեւամորթ զաւակ կը մեծցնեմ ամերիկեան հարաւի մէջ: Ծողոկներս գիտ բերին Ֆիշ Յոլ, քանի որ կ'ուզէին, որ ես տեսնեմ վայր մը, ուր ափրիկեան մշակոյթը գոյատեւած է ե՛ւ Միչին անցման, ե՛ւ ժամանակի ընթացքի մէջ, ուր սեւամորթներու կեանքը կը պահպանէ աւելի տեսանելի շարունակականութիւն Ափրիկէի հետ, քան՝ այն, որ ժառանգած եմ Ալապամայի մէջ: Զիմա՛ Կուլլա Կիչիի միջանցք մեր եռօրեայ այցելութեան ժամանակ, այդ հասկացողութիւնը ինձմէ կը փոխանցուի տղուն:

Կենդանի ժառանգութիւն

Մեր Զիլթօն Յետ այցելութիւնը ծրագրեցինք Ճունթիսի համար, երբ կղզին կը կենդանաւայ տոնակատարութիւններու օրերուն: Ֆիշ Յոլ լողափ մեր այցելութեան յաջորդ օրը ուղեւորուեցանք Պլաֆթօն՝ պատմական գետային քաղաք, որ հիմնադրուած է 1825 թուականին: Զիլթօն Յետի շքեղ հանգստավայրէն եւ կուլֆի ակումբի երթեւեկէն հեռանալով դէպի Լոքսնթրի՝ մենք անգիտակցաբար կը հետապնդէինք Կուլլա Կիչի ընտանիքներու հետքերը, երբ անոնք հաստատուեցան այս տարածքին մէջ Միչելվիլի լքուելէն ետք:

Երբ մենք ինքնաշարժով կ'անցնէինք Պլաֆթօնի Զին Թաուտով, տեսանք մամուռով պատուած կաղնիներ, տախտակէ տնակներ եւ Մշ գետի վերեւը գտնուող աղիւտ սիւներու վրայ բարձրացուած լայն պատշգամբներ: Կինս, որ յաճախ մագերը կը փաթթէ աւանդական արեւմտաափրիկեան նախշերով տպուած վզնոցներով, ուրախացաւ՝ տեսնելով, որ մենք շրջապատուած էինք նոյն գործուածքները կրող սեւամորթ կիներով:

Երբ մօտեցանք Մարտինի ընտանեկան պարտեզ, լսեցինք կշռութաւոր ձայն մը: Տղաս մատով ցոյց տուաւ. հինգ կամ վեց մարդէ բաղկացած փոքր խումբ մը: Անոնք կը ծափէին եւ ոտքով կը հարուածէին գետնին: Ձայն մը կանչեց: Միւսները պատասխանեցին: Չանգի կանչ...

Օղակաձեւ բղաւոցը կը մնայ Կուլլա Կիչի մշակոյթի կենսական մաս

Անձանօթ մեղեդին ծանօթ կշռոյթով մը խոր հարուածեց գիւ: Անոնք երգերը կը հնչէին ինչպէս հին սեւամորթներու քալերգը, ինչպէս՝ այն երգերը, որոնք լսելով մեծցած էի Ալապամայի եկեղեցւոյ մէջ: Զիմա անոնք կը զգացուէին որպէս արձագանքներ ովկիանոսի եւ ժամանակի միջոցով: Սկիզբը տղաս ոտքով հարուածեց, ծափեց եւ ընդօրինակեց այդ ձայնները: Ես սովորաբար գուսպ եմ, բայց շուտով կինս եւ ես նոյնպէս սկզսանք շարժիլ:

«Չանգի կանչը այդ ազդեցութիւնը ունի,- աւելի ուշ ըսաւ Սելարս: - Կան տոնական զանգեր: Կրօնական զանգեր՝ միայն չափահասներու համար նախատեսուած զանգեր: Բայց անոնք բոլորը կը գրաւեն ձեր ուշադրութիւնը եւ գրեթէ կ'աղաչեն ձեր մասնակցութիւնը»:

Մասնակցութեան բաց հրաւերները Պլաֆթօնի մէջ Կուլլա Կիչիի մշակոյթը այցելուներուն ծանօթացնելու միջոց մըն է: Տեսալ տեղացիներ, որոնք իրենց ուսերուն վրայ քաղցր խոտի գամբիւլներ կը տանէին, լսեցի Կուլլայի խօսքերը դրացիներու միջեւ փոխանցուող՝ ունա եւ կուին (երթալու) կարճ հատուածներ:

Սելարսի համար լեզուն արտայայտման միայն մէկ ձեւ է: «Կուլլա Կիչիի լեզուն հասկնալը կը նշանակէ հասկնալ, որ մեր

ըրած ամէն մէկ բանը կը խօսի», ըսաւ ան:

Նոյնիսկ սնունդը, այսօր ալ, այն կը մնայ սերունդէ սերունդ փոխանցուող յարմարաւետութիւն: Կուլլա Կիչիի տուներուն մէջ միշտ գոյութիւն ունին ծովային խեցեգետիկներով եւ եգիպտացորենով ապուր, պուրլու (մէկ կաթսայի մէջ պատրաստուած բրինձ եւ ծովամթերքով ապուր) եւ կամպօ (խիտ ապուր պամիայով, ծովային խեցեգետիկով եւ երշիկով) այնպիսի ուտեստներ, որոնք կարելի է գտնել Միջանցքի քաղաքներու մէջ:

Կուլլա Կիչիի ճաշատեսակները, ինչպիսին է հոփփին ճոնը, կենսական կապ կ'ապահովեն անցեալի հետ:

Վերադառնալով Զիլթօն Յետ, ես գացի Ռուպի Լիի յարմարաւետ վայր մը, բաց աղիւտ պատերով, որոնք զարդարուած էին Կուլլա Կիչիի արուեստով, պատուիրեցի հոփին ճոն՝ բրինձով եւ ոլոռնով պատրաստուած ուտելիք: Առաջին համը ինծի յիշեցուց ճոլոֆը, որ փորձած էի Լիկերիայի ընկերոջս տունը: Զոփին ճոնը՝ նուազ կծու էր, բայց՝ ծխագոյն եւ լաւ համեմուած, ինչպէս՝ մօրս պատրաստած բրինձն ու ոլոռնը: Ափրիկէի եւ տան միջեւ հեռաւորութիւնը կծու մըն էր:

«Մեզի համար ուտելիքը կը ներկայացնէ ապրելակերպ,- ըսաւ Ալեքս Պրաուն, Կուլլայի հինգերորդ սերունդի բնակիչ եւ Զիլթօն Յետի քաղաքային խորհուրդի անդամ մը: - Մեր պատմական մշակոյթն է, որ կը ստեղծէ այս ուտելիքները: Մէկը կըրնայ ունենալ քիչ մը պամիա, մէկը՝ բրինձ, մէկ ուրիշը՝ ծովային խեցեգետին: Բայց միասին յանկարծ մենք ունեցանք պամիայի կումպօ»:

Պատմութիւններ, որոնք կ'արժէ պատմել

Այդ օրը աւելի ուշ մենք ինքնաշարժով գացինք Միչելվիլի պատմական ազատութեան պարտեզ: Թռչունները կը շրջազայէին հնամաշ տան մը կրկնօրինակին վերեւ, մինչ մենք կ'անցնէինք լքուած ուրուականներու պէս տուներու մօտէն, նախքան Զարիթ Թապմանի՝ աւելի քան 700 Կուլլա Կիչի ստրուկներու ազատագրման գործին մէջ ունեցած դերակատարութեան ի պատիւ պաստառներու մօտ յարգանքի տուրք մատուցելը:

Զիլթօն Յետ կղզիի այցելուները կրնան տեսնել Միչելվիլի պատմական վայրը

Պրաունի համար Կուլլա Կիչիի մշակոյթը կարելու է Ամերիկայի հիմնադրման համար: «Մեր ժողովուրդը Ամերիկայի պատմութեան կարելու մասը կը կազմէ,- ըսաւ ան:- Ամերիկեան ժողովրդավարութեան պատմութիւնը կարելի չէ ամբողջութեամբ պատմել՝ առանց յիշատակելու Կուլլայի այնպիսի վայրեր, ինչպիսին է Միչելվիլը: Մարդիկ գիտեն Ուիլիամսպուրկը: Մարդիկ գիտեն Ճէմսթաունը: Անոնք պէտք է ճանչնան Միչելվիլը »:

Թէւ միջանցքի նշանակումը նպաստած է Կուլլա Կիչիի վայրերու պահպանման, տեղահանութիւնը, նախնիներու հողերու կորուստը եւ կլիմայի փոփոխութիւնը կը շարունակեն այսօր ստուերել Կուլլա Կիչիի աւաններն ու գիւղերը:

«Մեր հիմնադիրներու հանգչող գերեզմանատուները կը խախտին, կղզիները միացնող ցամաքային նեղուցները անանցանելի են», ըսաւ Սելարս: Կուլլա Կիչիի մշակութային ժառանգութեան Միջանցքի յանձնախումբը կը զգուշացնէ, որ ժառանգներու սեփականութեան տերերը նոյնպէս ճնշման կ'ենթարկուին կառուցապատողներու կողմէ:

«Մեր նախնիները այստեղ ոչ միայն հիմնադրած են ազատ քաղաք, այլեւ կառուցած են ամրոց՝ Ֆորտ Դաուել, այդ ազատութիւնը պաշտպանելու համար,- ըսաւ Պրաուն: - Սեւամորթ զինուորները օգնած են անոր կառուցման 1864 թուականին: Այդ կառուցուած է մեր ձեռքերով եւ տեղադրուած՝ մեր մարմիններով: Այս հողը կարելու է մեզի համար»:

Թէւ Միջանցքի հողերը կրնան վտանգուած ըլլալ, անոր հարուածային, կենդանացնող լեզուն տակաւին կը տարածուի՝ կապելով սեւամորթները ափրիկեան սփիւռքի աւանդութիւններու եւ ամերիկեան ժողովրդավարութեան: Տղաս չի յիշեր, թէ ինչպէ՛ս կանգնած է Ֆիշ Յոլ լողափին մէջ: Բայց յոյսով եմ՝ օր մը ան կը հասկնայ, թէ ինչու՞ն գինք հոս բերած եմ:

Պատրաստե՛ք ՆԱՐԷ ԳԱԼԵՄԲԵՐԵԱՆ

«ՄԵՂՈՒ»-Ն ԾՆԱԾ Է ՄԵՐԷՆ»

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ «ՄԵՂՈՒ» ԱՌՑԱՆՑ ՁԵՌՆԱՐԿԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՎԱՅԱՆ Կ. ՄԱՆԾԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ

«ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ ՔԱԼԵԼՈՎ ԿԸ ՀԱՐԹՈՒԻ»

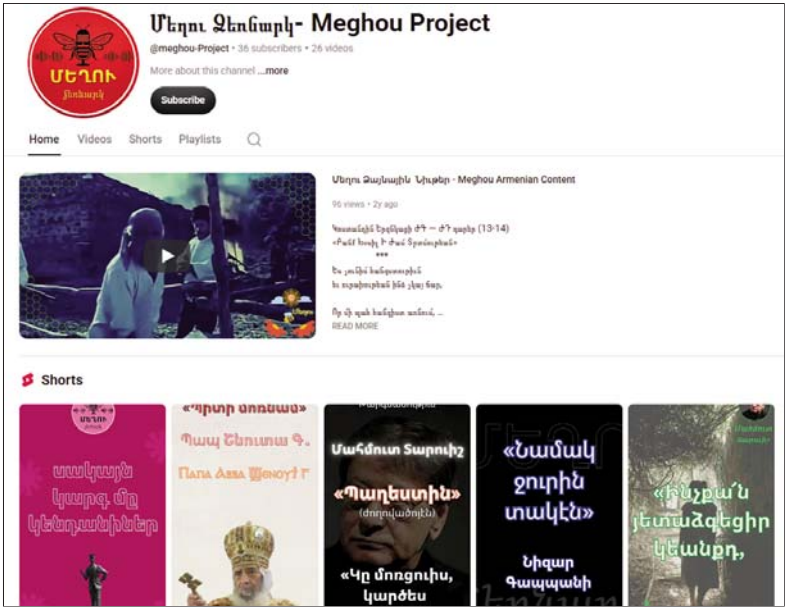
Համագգայինի Երեւանի գրասենեակի նախաձեռնած հարցազրույցներու «Հիմնապատկեր» շարքով Հերմինէ Աւագեանը հետեւեալ զրոյցը կատարած է «Մեղու» ձեռնարկի հիմնադիր, «Ազդակ»-ի երիտասարդ յօդուածագիրներէն Վահան Կ. Ման-ճիկեանին հետ, որ խօսած է իր անձնական նախաձեռնութեամբ ծնունդ առած եւ նոյն ձեւով ալ գոյատեւող եւ զարգացող, հայկական բարբառներու պահպանման նպատակ հետապնդող «Մեղու»-ին մասին:

Կը հրապարակենք հարցազրոյցը՝ «Մեղու» ձեռնարկին կարեւորութեան, զայն աւելի ընդարձակ լսարանի հասանելի դարձնելու եւ նման կարեւոր նախաձեռնութեան մը քաջալեր հանդիսանալու նպատակով:

ՀԱՐՑՈՒՄ. - Ինչո՞ւ հենց «Մեղու»: Անուան մէջ կարծես քանի մը խորհրդանշիչ կայ՝ աշխատասիրութիւն, հաւաքել, պահել, մէկ տեղէն միւսը տեղափոխել: Ի՞նչ իմաստ դրած էք այդ անւան մէջ:

ՊԱՏՄԱՍԻՆ. - Ծիշդ գուշակեցիք, որ «Մեղու»-ն ինծի համար նախ եւ առաջ ժրաշան աշխատողի խորհրդանշիչ է: Սակայն կարեւորագոյն խորհրդանշիչը մեկուսի մեղուն չէ, այլ մեղունեւորւ փեթակը, մեղունեւոր խումբը՝ պարսը: Մեղունափեթակը ինծի համար հաւաքական աշխատանքի կաղապար է:

Հայերէնը (իր բոլոր դրսեւորումներով) պահպանելու, կենսունակ եւ կենդանի պահելու համար, կարծեմ, անհրաժեշտ է այդպիսի համագործակցութիւն՝ բոլոր հայերուն միջեւ, ո՞ր ալ ըլլան: Մէկը կրնայ պրպտել, ուրիշ մը առաջարկել, այլ անձ մը ձայնագրել, խօսիլ բարբառով, չորրորդը՝ վերծանել, ուսումնասիրել, տարածել եւն...

Մեղուն նաեւ ծաղիկ չի ստեղծեր: Ան կ'երթայ ծաղիկէ ծաղիկ, կը հաւաքէ այն, ինչ արդէն գոյութիւն ունի, կը բերէ մէկ տեղ, մեղրի կը վերածէ եւ կը պահպանէ, կը վաւերագրէ՝ կարծեք:

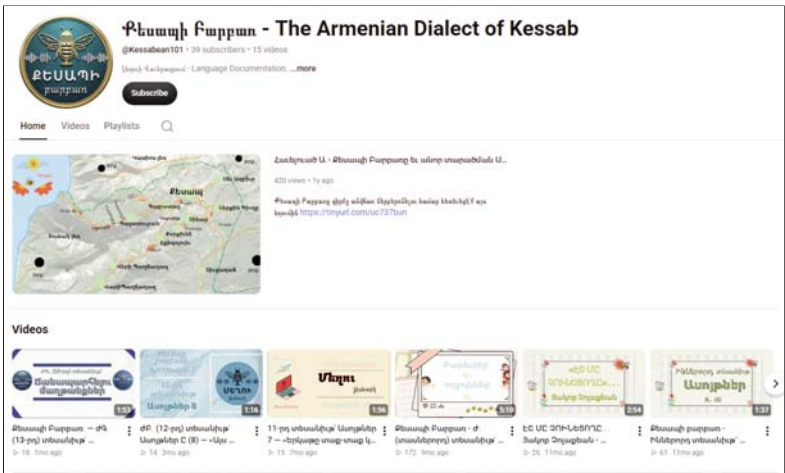
Հ.- «Մեղու»-ն աւելի շատ սերէ՞ն, անհանգստութենէ՞ն, թե՞ կորուստի վախէն ծնունդ առած է:

Պ.- Երեքէն: Բայց ամենէն առաջ՝ սերէն: Եթէ չըլլար սերը հայերէնին եւ անոր տարբեր դրսեւորումներուն նկատմամբ, երեւի չէր յառաջանար նաեւ անհանգստութիւնն ու կորուստի վախը, եւ հետեւաբար՝ «Մեղու»-ն ստեղծելու գաղափարը:

Երբ քեզի համար որեւէ բան արժէք ունի, բնական է, որ անոր ապագան քեզ կը մտահոգէ: Այդպէս ալ անհանգստութիւնը սերէն ծնած է: Իսկ կորուստի վախը այդ անհանգստութեան մէկ այլ դրսեւորումն է. երբ կը գիտակցիս, որ լեզուի մը կամ անոր մէկ դրսեւորման գոյութիւնը այլեւս ինքնաբերաբար ապահովուած չէ, կը սկսիս մտածել, թէ ի՞նչ պիտի մնայ, եթէ այսօր չարձանագրենք, չուսումնասիրենք եւ չփոխանցենք զայն:

Բայց «Մեղու»-ն չեմ ուզեր պատկերացնել որպէս վախի կամ կորուստի արձագանգ միայն: Աւելի կարելոր է այն միտքը, թէ մենք ունինք բան մը, որ կ'արժէ պահպանել:

Ուստի, եթէ անպայման այս երեքէն մէկը պէտք է առաջնահերթ համարել, ուրեմն «Մեղու»-ն ծնած է սերէն:

Հ.- Ինչպէ՞ն ընտրեցիք այն բարբառները, զորս պիտի ներկայացուէին հարթակին վրայ: Բեսապը, Արցախը եւ միւս բարբառները ի՞նչ ընդհանուր բան ունին՝ բացի անկէ, որ հայկական են:

Պ.- Անկէ՞ծ ըսած, եւ չընտրեցիք բարբառները, կարծես անոնք ընտրեցին վաւերագրովի:

Երբ որ տեսայ, թէ Բեսապի բնակչութիւնը կամաց-կամաց կը նստրանայ, ըլլայ այժմ՝ արտագաղթի իբրեւ հետեւած, կամ տասնեակ տարիներ շարունակ զանազան պատճառներով (շարդերը՝ Ատանայի ջարդերը, Հայոց ցեղասպանութիւն, Մեծ հայրենադարձութիւն եւ այլն...), ու բարբառը այլեւս սերունդէ սերունդ բնական ընթացքով չի փոխանցուիր ինչպէս առաջ, եւ այդտեղ մնացած բնակչութիւնն ալ գրական արեւմտահայերէնի ձեւաւորուելէն ի վեր Բեսապի բարբառը այդքան ալ չ'օգտագործեր, եւ այս բարբառը մէկ կողմ մղուեցաւ ու սկսաւ ծամանակի ընթացքին նահանջել, մտածեցի, որ կարիք կայ զայն

վաւերագրելու, պահպանելու:

Միջերկրագիտութիւնը՝ նոր սերունդին, կամ ոեւէ սորվիլ փափաքողի փոխանցելով բարբառը:

Իսկ Արցախի բարբառը «Մեղու»-ի մէջ մտաւ յատկապէս 2020 թուականէն ետք: Երբ Երեւանի մէջ կը հանդիպէի արցախցիներու, յատկապէս՝ մանուկներու, որոնք, հակառակ անոր որ կառչած են իրենց բարբառին, սակայն մնացածին հետ կը խօսին արդէն արարատեան դաշտի բարբառով: Այն ատեն հասկցայ, որ Արցախի բարբառը արդէն իր բնական միջավայրէն վտարուած, վտանգի տակ է, ու պէտք էր բան մը ընել:

Հաճոյ բարբառը քիչ մը այլ կերպ յայտնուեցաւ: Հաճոյցիներն իրենք կապուեցան ինծի՝ հաճոյցի կին մը (մեղու մը) առաջարկեց, որ Հաճոյ բարբառը եւս վաւերագրենք:

Այստեղ դժուարութիւնն այն է, որ բարբառին լաւ տիրապետողներուն թիւը շատ փոքր է, բարբառը այնքան նահանջած է, որ հասած է շիջումի եզրին, մասնաւոր որ իր դիրքերը կը զիջի ո՞չ միայն գրական հայերէնին (արեւմտահայերէնին), այլեւ՝ աշխարհի խոշորագոյն լեզուներուն եւս:

Եթէ հնարաւորութիւն ըլլայ, ես կ'ուզեմ ու պատրաստ եմ վաւերագրել հայերէնի որեւէ բարբառ:

Հ.- Տեսանիւթերուն մէջ բարբառային խօսքը կը թարգմանուի՞ նաեւ: Որո՞ւ համար է այդ թարգմանութիւնը՝ անոր, որ չի հասկնար բարբառը, թե՞ ապագայ սերունդի, որ գուցէ այլեւս չկարողանայ խօսիլ այդ բարբառով:

Պ.- Բարբառային խօսքի կողքին, անպայման կը տեղադրեմ գրական հայերէնի փոխարկուած (այս պարագային թարգմանութիւն բառը չեմ գործածեր) տարբեր պատճառներով. մէկ կողմէն, ճիշդ գուշակեցիք, թէ փոխարկումը նախատեսուած է առաջին հերթին անոր համար, որ հետաքրքրուած է տուեալ բարբառով, բայց չի կրնար անմիջապէս հասկնալ զայն, ըլլալ ապագայ սերունդներէն, որոնք բարբառակիրներու շահաւիղներ են, բայց՝ հեռացած բարբառէն: Նաեւ նախատեսուած է հետազօտողներու համար, որոնք բարբառին կը մօտենան գիտութեան տեսանկիւնէն միայն:

Քանի որ ամէն մէկ բարբառ ունի իւրայատուկ հնչերանգ, արտասանութիւն եւ կշռոյթ, կ'ուզեմ, որ «Մեղու»-ն դառնայ ձայնային շտեմարան մը՝ ի լրացում գիտական գրաւոր աշխատանքներուն:

Ես կ'ուզեմ, որ մարդը կարենայ լսել բարբառը, տեսնել գրական հայերէնի անոր գրաւոր փոխանցումը եւ աստիճանաբար մօտենալ հնչող արտասանութեան:

Միւս կողմէն ալ կը տեսնէք, թէ փոխարկումը կը կատարուի միայն գրական արեւմտահայերէնի եւ անպայման աւանդական ուղղագրութեամբ, որպէսզի գրական արեւմտահայերէնը ըլլալ ուսումնասիրութեան գործիք, եւ ոչ միայն պարզապէս ուսումնասիրութեան առարկայ: Այո՛, սահմանափակուած բարբառագիտութեան մէջ, սակայն լրագրութեան, խօսակցութեան, թատրոնի եւ գրականութեան սահմանէն դուրս կիրառելու համար եւս...

Հ.- Կարո՞ղ է ժամանակակից արհեստագիտութիւնը փրկել բան մը, զոր մարդիկ առօրեայ կեանքի մէջ այլեւս չեն օգտագործեր:

Պ.- Չեմ կրնար ըսել, որ ժամանակակից արհեստագիտութիւնը վտանգի տակ կրնայ փրկել այն, ինչ այլեւս չի գործածիր ու կիրարկուիր:

Բայց քանի որ բարբառը այլեւս իր բնական միջավայրին մէջ չի գործածուիր կամ աւելի նուազ կը գործածուի, գոնէ կարելի է զայն արձանագրել, շտեմարան մը ստեղծել: Ձայնագրութիւնը կրնայ պահպանել՝ մարդու ձայնը, արտասանութիւնը, առօրեայութիւնը, հնչերանգը: Բայց այս մէկը դեռ չի նշանակեր, որ բարբառը կը շարունակէ ապրիլ նոյն ձեւով: Լեզուն իսկապէս կենդանի է, երբ ան կը գործածուի մարդոց առօրեայ կեանքին մէջ:

Այնուամենայնիւ, եթէ արհեստագիտութիւնը կարելիութիւն կու տայ որոշ չափով լեզուն պահպանել, կարծեմ՝ այդ կարելիութիւնը պէտք է գործածել:

Այստեղ ինծի համար հետաքրքրական է իմն քաղաքակրթութիւններուն օրինակը: Օրինակ՝ իմն Ատրեստանի լեզուի բազմաթիւ վկայութիւններ մեզի հասած են կաւէ սալիկներուն վրայ պահպանուած սեպագիրներու միջոցով: Կաւը դարձած է այն նիւթը, որուն շնորհիւ հազարաւոր տարիներ անց մենք կըրնանք շօշափել անցեալի լեզուներու հետքերը: Այսօր մենք ունինք թուային արուեստագիտութիւնը, բայց չենք գիտեր, թէ որքա՞ն երկար պիտի ապրի: Այն, ինչ այսօր նորագոյն արհեստագիտութիւնն է, ապագային կրնայ իմն եւ անպիտան դառնալ, ինչպէս՝ շատ մը Եգիպտոսի պարտաթուղթերը (պապիրիւս), կամ թուղթէ ձեռագիրներն ու նոյնիսկ արդի գիրքերը, հակառակ անոր որ կաւէ սալիկներէն աւելի նոր գիւտեր են, սակայն վերջիններս ցոյց տուին, որ աւելի տոկոսն ու դիմացկունն են:

Մենք ժամանակաւոր ենք, բայց այն յիշողութիւնը, զոր կը ստեղծենք, թերեւս մեզմէ երկար ապրի:

Ես կ'ուզեմ հաւատալ, որ նոր արհեստագիտութեանց շնորհիւ՝ հնարաւոր պիտի ըլլայ այդ յիշողութիւնը ցմիշտ փոխանցել ապագային:

Հ.- Բեսապի բարբառն ու Արցախի բարբառը տարբեր պատմութիւններ ունին: Բայց երկուքին պարագային ալ կայ հայրենիքի, համայնքի եւ յիշողութեան շատ ուժեղ շերտ: Ի՞նչ ընդհանրութիւն կը տեսնէք այդ երկու աշխարհներուն միջեւ:

Պ.- Հակառակ անոր որ Բեսապն ու Արցախը աշխարհագրական առումով հեռու են իրարմէ եւ կը պատկանին տարբեր բարբառային ճիւղերու, ունին տարբեր պատմութիւններ, սակայն ունին մէկ շատ կարեւոր ընդհանրութիւն՝ տոկոսութիւնը, դիմացկունութիւնը:

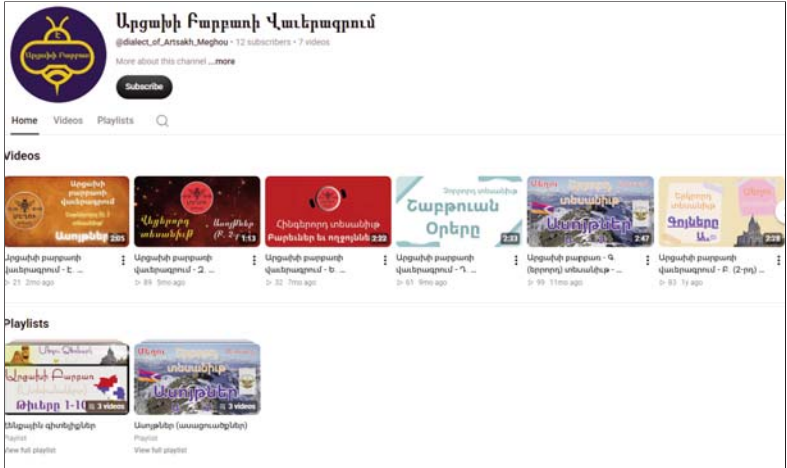
Այստեղ կ'ուզեմ Սիլվա Կապուտիկեանէն մեջբերել, իր խօսքը Արցախի բարբառի մասին էր, բայց նոյնը կը վերաբերի Բեսապի բարբառին եւս.

«Ժայռի նման է այս իմն բարբառը,
Ժայռի պէս կոշտ է, ցրկուած:
Ու ժայռի պէս էլ կարծր է, յամառ է,
Չի պոկի նրան ոչ մի հարուած:
Շուրթերի վրայ այնպէս է բառը,
Ինչպէս որ ժայռն է հողում խրոնած»:

Բեսապի ու Արցախի բոլորտիքը գտնուող հայկական գաւազան հաւաքականութիւններ հասկնալի պատճառներով ու ծանր պայմաններու բերումով, ժամանակի ընթացքին անցան թրջախօսութեան կամ ռուսախօսութեան եւ այլ լեզուներու, հրաժարեցան իրենց բարբառներէն:

Միևնդեմ լեռնորդի քեսապցիք (մեծ յոյս ունիմ, որ վերջիններս աւելի կանուխ եւ ո՞չ ուշ պիտի վերադառնան մեր լեռնաշխարհը) չարքաշօրէն կառչած մնացին իրենց բարբառներուն: Ծիշդ է, պատմութիւնը իր հետքն ու սպիները ձգած է անոնք վրայ՝ օտարածին բառեր որդեգրած են, որոշ պարագաներու ազդուած են այլ բարբառներէ, մասնաւոր գրական հայերէններէն, սակայն մինչ օրս կը շարունակեն պահպանել իրենց ուրոյնութիւնը, նոյնիսկ պահած են հայերէնի այնպիսի գոհարներ, զորս հայերէնի գրական երկու ճիւղերը կորսնցուցած են:

Երկու բարբառները նոյն արմատներէն կը սերին. թերեւս մեզի կը թուի, թէ տարբեր ճանապարհներ բռնած են, սակայն իրականութեան մէջ նոյն ուղղութեամբ կ'ընթանան: Որքան ալ լեզուական կամ աշխարհագրական առումով հեռու ըլլան իրարմէ, անոնք երակներուն մէջ կը հոսի ու զանոնք լեզուակի կը պահէ նոյն աւիշը, եւ իրականութեան մէջ անոնք ՄԵԿ են:

2րուցեք՝
ԶԵՐՄԻՆԷ ԱՐԿԵԱՆ

- Դիմատետրի (FaceBook) ընդհանուր էջը
<https://www.facebook.com/share/19ae5tvayf/>
- Ինսթակրամի (Instagram) ընդհանուր էջը
https://www.instagram.com/meghu_armen?stkn=OGJmXJuaG40ZDEy
- Եութիւպեան (YouTube) գլխաւոր կայանը
<https://youtube.com/meghou-project?si=H85hdaZL2P3hirLF>
- Բեսապի բարբառի եութիւպեան կայանը
https://youtube.com/kessabean101?si=SY1_1mA8njKNUzJ0
- Արցախի բարբառի եութիւպեան կայանը
https://www.youtube.com/@dialect_of_artsakh_meghou
- Հաճոյ բարբառի եութիւպեան կայանը
<https://youtube.com/@dialectofhajn?si=xEXvtwVuVHRoVW7>
- Գրաբարի եութիւպեան կայանը
https://www.youtube.com/@meghou_classical_armenian
- Սպաներէն կայանը
<https://youtube.com/@meghu-armenio?si=fSmqx3Xn5yWanrpl>

«ՓԱՐՈՍ» ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ...

Շարունակուած 3-րդ էջէն

«Իր աջակցութեամբ Ս. Պուտազեան ոչ միայն նպաստեց կեդրոնի մը ստեղծման, այլ նաեւ ներդրում մը կատարեց մեր երիտասարդներուն կրթութեան, զարգացման եւ ապագային համար», ըսաւ ան։

««Շուշի» ակումբը պիտի շարունակէ աշխատիլ, փնտռել նոր գաղափարներ, բերել նոր ծրագիրներ եւ ըլլալ միշտ երի-տասարդներուն կողքին, որովհետեւ մեր ժողովուրդին ուժը իր երիտասարդութիւնն է, մեր երիտասարդութեան ուժը կրթու-թիւնն է, իսկ կրթուած եւ միացած երիտասարդութիւնը մեր ապագայի մեծագոյն երաշխիքն է», եզրափակեց Թաշճեան։

Արհեստական բանականութեան ուսուցիչ Կորին ժինեան խօսք առնելով՝ դիտել տուաւ, որ ներկայ դարաշրջանին ժա-մանակը հասած է մեր երիտասարդներուն լոշօրէն սորվեցնելու եւ բացատրելու, թէ իՆչ է արհեստական բանականութիւնը, ինչպէ՛ս կը գործածենք զայն եւ իՆչ է անոր դերակատարու-թիւնը մեր կեանքին մէջ։ Ան նկատել տուաւ, որ երբ համա-ցանց կը գործածենք, արդէն անուղղակիօրէն մասամբ մը գոր-ծածած կ'ըլլանք արհեստական բանականութիւնը։ Ժինեան ըսաւ, որ արհեստական բանականութիւնը, նման՝ այլ բանե-րու, ունի իր դրական եւ ժխտական կողմերը, հետեւաբար հարկ է սորվիլ ճիշդ ձեռով գործածել զայն։ Ան հաստատեց, որ արհեստական բանականութիւնը բոլորին կեանքը կը տանի դէպի յառաջ, հետեւաբար կարեւոր է անոր գործածութիւնը մեր կեանքէն ներս։

ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտեի անդամ Արամ Սո-մունճեան ըսաւ, որ «Փարոս» կեդրոնը, գիտելիքի, նորարա-րութեան եւ ստեղծագործութեան վայր մը ըլլալու կողքին, պի-տի ըլլայ երիտասարդութեան համար ապագայ կերտելու վայր մը։

Ան դիտել տուաւ, որ կ'ապրինք այնպիսի ժամանակաշըր-ջան մը, երբ աշխարհը կը փոխուի աննախընթաց արագու-թեամբ, իսկ այդ փոփոխութեան կարեւորագոյն ուժերէն մէկը արհեստական բանականութիւնն է, աւելցնելով, որ արհեստա-կան բանականութիւնը այլեւս ապագայի գաղափար մը չէ, այլ ան մեր ներկայի անբաժան մասնիկն է։ Ան կը փոխէ՝ աշխա-տանքի ձեւերը, կրթութեան եղանակները, գիտութեան զար-գացումը, բժշկութիւնը, ճարտարարուեստը, հաղորդակցու-թիւնը եւ նոյնիսկ այն ձեւը, որուն միջոցով մենք կը ստեղծենք ու կը տարածենք գիտելիքը։

Սոմունճեան նկատել տուաւ, որ 1800-ական թուականնե-րէն սկսեալ իւրաքանչիւր դարու գիտական մեծ յառաջխա-ղացք մը յեղափոխութիւն ստեղծած է մարդկային կեանքին մէջ, իսկ այսօր արհեստական բանականութիւնը մարդկութիւ-նը կը դնէ նոր եւ հսկայ փոփոխութեան դէմ յանդիման։ Ոչ ոք անմասն կը մնայ անոր ազդեցութենէն, առ այդ, բոլորս կարի-քը ունինք ծանօթանալու անոր եւ օգտուելու անոր ընծայած դիւրութիւններէն։

Սոմունճեան բացատրեց, թէ արհեստական բանականու-թիւնը կը սահմանուի իրբեւ համակարգչային այն ոլորտը, որ կը ստեղծէ ծրագիրներ կամ համակարգեր, որոնք ընդունակ են սովորաբար մարդկային բանականութիւն պահանջող խըն-դիրներ կատարել, աւելցնելով, որ անիկա օրէ օր կը զարգա-նայ, եւ ամէն ամիս նոր թարմացումներով անոր կարելիու-թիւնները կը բազմապատկուին աննկարագրելի արագու-թեամբ։

Սոմունճեան ըսաւ, որ քալլ պահելու համար այս սրընթաց յառաջխաղացքին հետ, այս կեդրոնը առիթ պիտի տայ երի-

տասարդութեան՝ մօտէն ծանօթանալու արհեստական բանա-կանութեան եւ պէտք եղած հմտութիւնները ձեռք ձգելու՝ լա-ւագոյնս օգտուելով անոր ծառայութիւններէն։ Ան դիտել տը-լաւ, որ արհեստական բանականութեան ընձեռած անծայրա-ծիր կարելիութիւններուն ճշգրտօրէն տիրապետելու համար անհրաժեշտ է ունենալ նման կեդրոններ, ուր երիտասարդը կրնայ զարգացնել իր գիտելիքները։ «Այս կեդրոնը կրնայ անոնց տալ գիտելիք, գործիքներ եւ հմտութիւններ։ Բայց ամե-նակարեւոր բաները, որոնք այստեղ պիտի զարգանան, անոնց հետաքրքրասիրութիւնը, քննադատական մտածողութիւնը եւ ստեղծագործականութիւնը պիտի ըլլան», Նշեց ան։

«Պէտք չէ վախնալ նոր արհեստագիտութիւններէն։ Բայց նաեւ պէտք չէ ընդունիլ զանոնք առանց հարցադրելու։ Արհես-տական բանականութիւնը կրնայ շատ արագ պատասխան մը տալ, բայց մարդն է, որ պէտք է որոշէ՝ այդ պատասխանը ճի՞շդ է, օգտակա՞ր է, արդա՞ր է եւ պատասխանատո՞ւ է։ Այս պատ-ճառով մեր նպատակը պէտք չէ ըլլայ միայն երիտասարդնե-րուն սորվեցնել, թէ ինչպէ՛ս օգտագործել զայն, այլ՝ սորվեց-նել, թէ ինչպէ՛ս մտածել արհեստական բանականութեան այս դարաշրջանին, եւ հո՛ւս է, որ կրթութիւնը կը ստանայ նոր նշա-նակութիւն», շեշտեց Ա. Սոմունճեան՝ աւելցնելով, որ նորա-բաց «Փարոս» կեդրոնը ոչ միայն համակարգիչներու եւ ծրա-գիրներու վայր մըն է, այլ նաեւ՝ քննական միտք ստեղծելու վայր մը, ուր կարելի է փորձել, սխալիլ, կրկին փորձել եւ նոր բան մը ստեղծել, ուր երիտասարդը ոչ միայն սպառող է, այլ՝ ստեղծող։

Եզրափակելով իր խօսքը՝ Սոմունճեան ըսաւ, որ արհեստագիտութիւնը կրնայ մեր դիմաց նոր աշխարհներ բանալ, բայց մենք պէտք է ըլլանք անոնց պատասխանատու կառուցողները։ Ան յոյս յայտնեց, որ նորա-կառոյց կեդրոնին մէջ ծնին նոր գաղափար-ներ, նոր ծրագիրներ, նոր նախաձեռնու-թիւններ եւ, ամենակարեւորը, նոր վստահու-թիւն մեր երիտասարդութեան ուժին նկատ-մամբ։

Աւարտին իր սրտի խօսքը ուղղեց կեդրո-նի բարերար Սարգիս Պուտազեան, որ նկա-տել տուաւ, թէ այս օրը իրեն համար շատ խորհրդանշական օր մըն է, եւ փափաք յայտնեց, որ «Փարոս» կեդրոնի խորհուրդը չսահմանափակուի միայն իր հօր՝ Սինաս Պուտազեանի յիշատակով, այլ նաեւ խո-նարհում մը ըլլալ բոլոր այն հայրերուն եւ նուիրեալներուն յիշատակին առջեւ, որոնք Հայոց ցեղասպանութենէն ետք, սփիւռքի եւ յատկապէս Լիբանանի մէջ, առանց աղմու-կի, առանց ցուցադրութեան եկելոցի կառու-ցեցին, դպրոց հիմնեցին, մշակութային կեդ-րոններ ստեղծեցին, կազմակերպութիւններ գործացուցին եւ ամբողջ համայնքներու գո-յատեման հիմքերը դրին։ «Անոնք եկան, աշ-խատեցան, ծառայեցին եւ մեկնեցան, իսկ այսօր մենք կը վայելենք անոնց կառուցած եկելոցիները, դպրոցները, մշակութային, հոգեւոր եւ կուսակցական կեդրոնները եւ

կարօտով կը յիշենք այդ նուիրեալ սերունդը, որուն ամբողջա-կան նուիրումին շնորհիւ կազմուեցաւ մեր գաղութը՝ լիբանա-նահայութիւնը», ըսաւ ան։

Պուտազեան դիտել տուաւ, որ արհեստական բանականու-թիւնը, թուային գործիքները, նոր գիտութիւնները, լեզուները եւ աշխարհին հետ անմիջական հաղորդակցութիւնը դարձած են նոր սերունդի առօրեային մէկ մասը, աւելցնելով, որ մեր զաւակներուն համար պէտք է ստեղծենք այնպիսի միջավայր, ուր անոնք կրնան սորվիլ, զարգանալ, ստեղծագործել եւ իրենց կարողութիւնները բացայայտել, եւ այս մտածումէն կը ծնի «Փարոս»-ը, որ միայն սրահ մը պիտի չըլլայ, այլ նաեւ պի-տի դառնայ տեղ մը, ուր շրջանի պատանիներն ու երիտա-սարդները պիտի համախմբուին գիտելիք ստանալու, մտածե-լու, ուսումնասիրելու, նոր արհեստագիտութիւններու ծանօ-թանալու եւ իրենց ներուժը զարգացնելու։

Պուտազեան կոչ ուղղեց ծնողներուն՝ իրենց զաւակները բե-րելու կեդրոն, որպէսզի իրենց գիտելիքները հարստացնեն, գիրքի, մշակոյթի, նոր մտածողութեան եւ ժամանակակից գի-տութեան հետ կապ ստեղծեն, եւ մեր շրջանը միայն բնակա-վայր մը չմնայ, այլ նաեւ գիտելիքի եւ զարգացման միջավայր դառնայ։

Աւարտին տեղի ունեցաւ «Փարոս» կեդրոնի ժապաւենի հա-տում։

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻ. ՉԱՅՆ...

Շարունակուած 3-րդ էջէն

Մի’ լռեր։

Ջանի դէռ կայ հայ տուն մը, որ կը սպասէ քու ծայնը, քանի դէռ կայ հայ մը, որ հեռաւոր ափերուն կարօտով կը լսէ հայերէն խօսքը, քանի դէռ մեր լե-զուն, մեր մշակոյթը, մեր երգը, մեր պատմութիւնը փոխանցելու պարտա-կանութիւն ունիս, քու տեղդ կարեւոր է եթերին վրայ, առաքելութիւնդ ալ՝ առանցքային։

Թող յառաջիկայ տարիներդ ըլլան աւելի պայծառ, աւելի զօրաւոր եւ աւե-լի լայնարձակ։

Թող նոր հաղորդավարներ գան, նոր ծայներ ծնին, բայց թող անոնք եր-բեք չմոռնան այն նուիրեալ ծայները, որոնք քառասուն տարի առաջ այս ճա-նապարհը բացին։

Թող ներկայ դէկավարութիւնն ու ամբողջ անձնակազմը շարունակէն նոյն հաւատքով պահել այն լոյսը, որ փայլեցաւ պատերազմի մութ տարի-ներուն։

Եւ թող «Վանայ Ձայն»-ը շարունա-կէ ըլլալ այն հարազատ ծայնը, որուն հետ մեր տարիքը կ'անցնի, բայց մեր կապը չի ծերանար։

Ես մեծցայ «Վանայ Ձայն»-ով։

Եւ այսօր՝ քու քառասունամեակիդ, կը փափաքիմ միայն մէկ բան. դո՛ւն ալ մեծցիր, բայց երբեք մի՛ ծերանար, քա-նի որ կան ծայներ, որոնք տարիքի չեն պատկանիր։ Անոնք կը պատկանին ժամանակին, յիշողութեան եւ ժողո-վուրդի սրտին։

Քառասուն տարիները ետիդ ձգած՝ այսօր դուն այլեւս միայն ռատիոկա-յան մը չես։ Դուն դարձած ես յիշողու-թիւն։

Մեր տուններուն մէջ ապրած, մեր ու-րախութիւններուն ու տխրութիւննե-րուն ընկերակցած, պատերազմներու ահաւոր աղմուկին մէջ հայերէն բառը պահած, լռութեան պահերուն մեզի խօսած յիշողութիւն մը։

Եւ գուցէ ափիկ է քու մեծագոյն յաղթանակը։

Բայց սրտներուն մէջ տեղ գտած ծա-յն չի լռեր։

Ես այսօր ալ իմ տարիներուս ճամ-բուն վրայ կանգնած՝ քեզի կը նայիմ ոչ միայն իբրեւ քառասունամեայ հաս-տատութեան մը, այլ նաեւ՝ իմ կեան-քիս մէկ անկիւնը գրաւած հարազատ ծայն մը։

Երբեմն՝ որպէս առաւօտեան բա-րեւ, երբեմն՝ որպէս հարազատ երգ, երբեմն՝ որպէս լուր, երբեմն՝ որպէս մե-կու մը ծայնը, որ մեզ կը յիշեցներ, թէ հայերենը տակաւին կենդանի է։

ՕՐԱՏԵՏՐ

16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

- 1926.- Մունդ բանաստեղծ Չարեհ Խրախունիի (Արթօ Ճիւմպիւշեան) Պոլ-տոյ մէջ։ Մահացած է 2015-ին, Պոլիս։
- 1970.- Մունդ նկարիչ Գագիկ Սիրաւեանի, Երեւանի մէջ։
- 1971.- Մահ արեւմտահայ աշխարհաբան ջերմ պաշտպան, «Հայկարան» դաշագիրքերու հեղինակ եւ «Ցուխաբեր»-ի խմբագիր Բենիամին Թաշեանի, Գահիրէի մէջ։ Մնած էր 1896-ին, Ամսթիւրմը։
- 1991.- Հայաստան կ'ունենայ իր առաջին նախագահը յանձին Լեւոն Տէր Պետրոսեանի։
- 1991.- Մահ գեղանկարիչ Առաքել Առաքելեանի, Երեւանի մէջ։ Մնած էր 1927-ին, Երեւան։

ՀԵԾԵԼԱՐՇԱՐ

ԼԻԲԱՆԱՆ ԻՐ 6-ՐԴ
ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԵՏԱԼԸ ՁԵՌՔ ՁԳԵՑ
ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ

Լիբանանի հեծելարշաւի հաւաքականը, որ կը մասնակցէր հեծելարշաւի արաբական ախոյեանութեան, իր 6-րդ եւ վերջին պրօնգէ մետալը ձեռք ձգեց վերջին մրցումին, որ լեռնային հեծելարշաւի մրցումն էր:

Արդարեւ, Սուրիոյ հիւրընկալած այս բաւական յաջող ախոյեանութեան, տղոց անհատական «մաունթէն պայք»-ի պրօնգէ մետալակիր դարձաւ Ժորժ Ուաքիմ, որ արդէն իսկ 2026-ի Լիբանանի ախոյեանն էր:

ՀԱՇՎ Պուրճ Զամուտի ելիթ մարզիկ Ուաքիմ բաւական լաւ ելոյթ ունեցաւ եւ Լիբանանին ապահովեց իր 6-րդ եւ վերջին պրօնգէ մետալը:

Լիբանանի հեծելարշաւի ֆետե-

լարշաւի ֆետերասիոնի նախագահ Հրայր Սաթոյեան գնահատական յուշանուէր մը ներկայացուց Սուրիոյ ֆետերասիոնի նախագահ Մահեր Սալիմին, առ ի գնահատանք արա-

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱԽՈՅԵԱՆ
ԵՒ ՆՈՐ ՄՐՑԱՆԻՇԻ ՏԷՐ

Ալպանիոյ Տուրես քաղաքին մէջ կը շարունակուի Ծանրաքարծուութեան Եւրոպայի միջնէ 20 եւ միջնէ 23 տարեկաններու Եւրոպայի ախոյեանութիւնը:

Հայաստանի հաւաքականէն Նարեկ Գրիգորեան (57 կգ) ոչ միայն դարձաւ Եւրոպայի ախոյեան, այլ նաեւ սահմանեց միջնէ 20 տարեկաններու Եւրոպայի նոր մրցանիշ՝ երկամարտի արդիւնքով բարձրացնելով 322 կգ (146+176 կգ):

Հայաստանի համար մետալ մը եւս ձեռք ձգեց Սամուէլ Մարտիրոսեան (70 կգ), որ միջնէ 20 տարեկաններու արաշէի մրցումներուն 139 կգ բարձրացուց՝ ձեռք ձգելով փոքր ոսկի մետալ, իսկ երկամարտի արդիւնքով 296 կգ բարձրացնելով երրորդ դիրքը գրաւեց պրօնգէ մետ մետալով:

Ստորեւ՝ արդիւնքները.

Միջնէ 75 կգ կշիռ

- 1.- Նարեկ Գրիգորեան (Հայաստան) 322 կգ (մրցանիշ) 146+176 կգ (արաշէ + էփուլէ ժըթէ)
- 2.- Մաքսիմ Պերեմսկի (Ուքրանիա) 311 կգ (143+168)
- 3.- Անտոն Սըլեզ (Ուքրանիա) 310 (142+168)
- 4.- Յովհաննէս Յովհաննիսեան (Հայաստան) 299 (134+165)

ՀՐԱԶԳՈՒԹԻՒՆ

ԷԼՄԻՐԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ՈՍԿԻ ՄԵՏԱԼԱԿԻՐ

Հայաստանի հրաձգութեան հաւաքականի ներկայացուցիչ Էլմիրա Կարապետեան ոսկի մետալ նուաճեց Գահիրէի մէջ (Եգիպտոս) տեղի ունեցող հրաձգութեան աշխարհի բաժակի մրցաշարին:

Հայ մարզիկը ոսկի մետալ նուաճեց աղջկանց 10 մէթր օդամղիչ ատրճանակով նշանառութեան մրցումին:

Կարապետեան գերազանց արդիւնք արձանագրած էր գտումի մրցումներուն՝ վաստկելով 582 կէտ եւ հաստատ քայլերով հասնելով աւարտական հանգրուան:

Աւարտական հանգրուանին Կարապետեան վաստկեցաւ 242,4 կէտ եւ լայն տարբերութեամբ գերազանցելէ ետք իր մրցակիցները բարձրացաւ պատուոյ հարթակի ամենէն բարձր աստիճանը:

Այս մետալը եղաւ Հայաստանի հաւաքականի առաջին ոսկի մետալը՝ աշխարհի բաժակի մրցաշարին:

Կարապետեանի համար այս յաջողութիւնը միջազգային ասպարեզի հերթական նշանակալի նուաճումն է: 2025-ին ան ոսկի մետալ մը եւս նըւաճած էր Լեհաստանի միջազգային մրցաշարին:

Բացի Կարապետեանէն, Եգիպտոսի մէջ Հայաստանի հաւաքականին հետ ելոյթ կ'ունենան

Միջնէ 70 կգ կշիռ

- 1.- Հերիսըն Մաքրուկըն (Իրանստա) 300 կգ (134+166)
- 2.- Ռիվազ Միլտիանի (Վրաստան) 299 կգ (138+161)
- 3.- Սամուէլ Մարտիրոսեան (Հայաստան) 296 (139+157)

րասիոնը շնորհաւորեց Լիբանանը ներկայացնող պատուիրակութիւնը, զոր կը գլխաւորէր ֆետերասիոնի փոխնախագահ Ժան Չուլէյպը: Ֆետերասիոնը անշուշտ շնորհաւորեց նաեւ մարզիկները, որոնք պատուաւոր արդիւնքներով պիտի վերադառնան Պէյրութ:

Նոյն ծիրին մէջ, Լիբանանի հեծե-

բական երկիրներու հեծելարշաւի մրցաշարի յաջող կազմակերպման:

Սաթոյեան խօսեցաւ նաեւ Լիբանանի եւ Սուրիոյ ֆետերասիոններու սերտ եւ պատմական կապերուն մասին՝ իր բարեմաղթութիւնները յղելով Սուրիոյ ֆետերասիոնին եւ մաղթելով յաջողութիւն ապագայի ծրագիրներուն:

ՓԻՆԿ ՓՈՆԿ

ԸՄՐՇԱՄԱՐՏ

ՄԱՐԻԱՆԱ ՍԱՀԱԿԵԱՆ՝
13-ՐԴ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱՆՈՎ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱԽՈՅԵԱՆ

Լիբանանի փինկ փոնկի աղջկանց անհատական ախոյեանութեան մրցումներուն Մարիանա Սահակեան 13-րդ անգամ ըլլալով դարձաւ Լիբանանի ախոյեան՝ մրցանիշ հաստատելով:

ՀԱՇՎ-ի նախկին մարզիկը, որ Հայաստանէ տեղափոխուած էր Պէյրութ, 2004-էն սկսեալ դարձած էր ախոյեան՝ ապացուցելով, որ տարիքը երբեք պատճառ չէ չմալու բարձունքին վրայ:

49 տարեկան Մարիանա Սահակեան 2004-ին, 2005-ին, 2007-ին, 2014-ին, 2015-ին, 2016-ին, 2017-ին, 2018-ին, 2019-ին, 2021-ին, 2022-ին եւ 2023-ին կրցած էր շահիլ ախոյեանութիւնը, եւ այս տարի կրկնեց իր յաջողութիւնը 13-րդ անգամ ըլլալով, ինչ որ 1948-էն ի վեր Լիբանանի մրցանիշ մըն է:

Նշենք, որ Մարիանա Սահակեան 2016-ի եւ 2024-ի ողիմպիական խաղերուն ալ ներկայացուցած է Լիբանանը:

Արամայիս Յարութիւնեան

Հայաստանի յունահռոմեական ոճի ըմբիշ Արամայիս Յարութիւնեան (130 կգ) շատ հետաքրքրական յաղթանակ արձանագրեց Ազրայէճանի ներկայացուցիչ Մազայիմ Մարտանովի դէմ, Լաս Վեկասի (Միացեալ Նահանգներ) մէջ տեղի ունեցող միջնէ 23 տարեկաններու ըմբշամարտի աշխարհի ախոյեանութեան:

Մենամարտը վերջ գտաւ 5-5 արդիւնքով, բայց յաղթանակը շնորհուեցաւ Յարութիւնեանին, որ վերջին կէտը շահեցաւ: Մրցումի ընթացքին հայ ըմբիշը կը պարտուէր 5-0 արդիւնքով,

Սամուէլ Տերտերեան

Գասպար Տերտերեան

Նաեւ Բենիկ Խլղաթեան, Գեորգ Մելքոնեան եւ Արմէն Գեորգեան:

Գահիրէի այս մրցաշարը շատ կարեւոր փորձառութիւն է յառաջիկայ Նոյեմբերի Զաթարի մէջ տեղի ունենալիք աշխարհի ախոյեանութեանն առաջ:

«ԵԹԷ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԱՐՏՕՆԵՆ, ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՆՔ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՌԱԶԱԶԳԵԼ»

Կ'ԸՍԵ ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈԽՆԱԽԱԳԱՅԸ

Պաղեստինեան իշխանութեան փոխնախագահ Յուսէյն Շէյխ խոստացաւ պաղեստինեան նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրութիւնները միաժամանակ յառաջագնէլ. «Եթէ ընտրական հոլոքի արդարութեան, թափանցիկութեան եւ հաւաստիութեան պայմանները ապահովուին»:

Յիշենք, որ Պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Մահմուտ Ապպաս Շէյխի յայտարարութենէ երեք օր առաջ հրամանագիր մը հրապարակելով նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրութիւններու թուական ճշդած էր 11 սեպտեմբեր 2027-ը՝ խորհրդարանական ընտրութիւններու նոյեմբերին ճշդուած թուականին փոխարէն:

Շէյխ բացատրեց, որ պաղեստինեան ղեկավարութիւնը կը հաստատէ իր լիակատար յանձնառութիւնը հիմնական օրէնքի կիրարկման, ներառեալ ընդհանուր ընտրութիւններու կատարումը՝ «հիմնուած բազմակարծութեան եւ իշխանութեան խաղաղ փոխանցման, ինչպէս նաեւ քուէատուփերու միջոցով ղեկավարութեան հերթափոխութեան եւ անոր օրինականութեան վերանորոգման վրայ»:

«Ընտրութիւնները պարզապէս ձեւականութիւն չեն, այլ՝ խորքային հարց, որ կ'արտայայտէ ժողովուրդին կամքը, եւ անոնք պէտք է կատարուին առնուազն արժանապատուութեամբ եւ անկախութեամբ», ըսաւ ան:

Պաղեստինեան իշխանութեան փոխնախագահը միջազգային ընտանիքին կոչ ուղղեց՝ Իսրայէլի վրայ ճշշում բանեցնելու՝ պատրաստելու համար Արեւել-

եան Երուսաղէմի, Այսրորդանանի եւ Կազայի մէջ պաղեստինեան ընտրութիւնները կատարելու անհրաժեշտ պայմանները:

Ան նաեւ միջազգային ընտանիքին կոչ ուղղեց՝ Իսրայէլի վրայ ճշշում բանեցնելու, որպէսզի իսրայէլեան բանակի եւ իսրայէլացի բնակեցուածներու «բռնաճշումի եւ ահաբեկչական» քայլերը դադրեցնելու ճամբով պաղեստինեան հողերուն վրայ ընտրութիւններու կայացումը արտօնող պայմաններ ստեղծէ:

Շէյխ նաեւ կոչ ուղղեց վերցնելու աւելի քան հազար իսրայէլեան անցարգելներ, որոնք «Այսրորդանանը մեկուսարաններու եւ արգելափակման քանթիւններու վերածած են», դադրեցնելու Կազայի մէջ իսրայէլեան ուժիւները, ինչպէս նաեւ «իսրայէլացի ծովահէներու» ճամբով յափշտակուած պաղեստինեան գումարները վերադարձնելու:

ԹՐԱՄՓ. «ԻՐԱՆԻ ՀԵՏ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ...»

Շարունակուած Ա. Էջէն

Ան ըսաւ, որ Իրանի դէմ գործողութիւններուն հետեւեալքը մարդոց կողմէ վճարուող չափազանց չնչին գին մըն է, եւ հարցը շատ շուտով պիտի աւարտի, եւ այդ առէն վառելանիւթերու գինները պիտի նուազին:

Թրամփ լսեց, թէ գիտէր, թէ պէնզինի գինները պիտի բարձրանային, սակայն չէր գիտէր, թէ որքան պիտի բարձրանային եւ կը նախատեսէր, որ ներկայէն շատ աւելի պիտի սղէին:

Ան ըսաւ, որ նախորդ նախագահները պէտք էր Իրանի դէմ որդեգրէին քայլեր, զորս չորդեգրեցին, եւ շարունակեցին սպասել՝ չեշտելով, որ անհրաժեշտ է, որ Իրան իիւլեական գէնք չունենայ, որովհետեւ երկար տարիներէ ի վեր ահաբեկչութեան թիւ մէկ հովանաւոր երկիր կ'որակուի:

Սպիտակ տան ղեկավարը աւելցուց, որ եթէ Իրան իիւլեական գէնք ունենայ, պիտի քանդէ Միջին Արեւելքը, ապա պիտի սկսի Միացեալ Նահանգներն ու Եւրոպան թիրախաւորել:

Ըստ անոր, Իրանի ղեկավարները քանի մը անգամ ոչնչացուելեն ետք, ոչ ոք կ'ուզէ Իրանի նախագահ դառնալ:

Ինչ կը վերաբերի ՕԹԱՆ-ին, Թրամփ դարձեալ լսեց, որ դաշինքը Միացեալ Նահանգներուն չօգնեց, եւ թէ իր երկիրը Իրանի դէմ գործելու համար որեւէ օգնութեան կարիքը չունի:

Նախտեղեակ աղբիւրներ իսրայէլեան «Մաարիկ» օրաթերթին յայտնած են, որ Թրամփ եւ Իսրայէլի

վարչապետ Պենիամին Նեթանիահու անցեալ երկու շաբթուան ընթացքին քանի մը անգամ գրուցած են՝ անդրադառնալով Իրանի վրայ յարձակումներու վերսկսման կարելիութեան:

Աղբիւրները աւելցուցած են, որ Նեթանիահուի կարծիքով, իսրայէլեան ընտրութիւնները նախորդող երկու շաբթուան ընթացքին Իրանի դէմ գինուորական արշաւ մը կրնայ վնասել իր ղեկավարած «Լիքնուտ» կուսակցութեան իշխանութեան վրայ մնալու առիթներուն:

Աղբիւրներ «Սի. Էս. Էս.»-ին յայտնեցին, որ Միացեալ Նահանգներ կը սերտէն գինուորական ծրագրեր, որոնք կը ներառեն Իրանի իիւլեական կայաններու եւ ուժանիւթի ենթակառոցներու թիրախաւորման համար «Ռուքերու մօր» օգտագործում, մինչ հարցականներ գոյութիւն ունին, եթէ այդ ընտրանքները կարող են իրագործել Միացեալ Նահանգներու նախագահին նպատակները եւ պատերազմին վերջ տալ:

Լսեցնք, որ «Ռուքերու մայր»-ը ոչ պաշտօնական անունն է «Ճի.Պի.Եու.-43/Պի»(ՄՈԱՊ) գերիզօր ռումբին, որուն զանգուածը կը կազմէ 9,5 թոն, եւ Միացեալ Նահանգներու սպառազինութեան մէջ ամենէն հզօր ոչ իիւլեական ռումբն է:

Իրանի խորհրդարանի նախագահ Սոհամեն Պաղեր Ղալիպաֆ յայտնեց. «Միացեալ Նահանգներու նախագահը պարտաւորութիւններ ստանձնեց, սակայն հիմա ան խախտած է զանոնք եւ չէ կատարած իր խոստումները»:

«Միացեալ Նահանգները պէտք է պատժուին, փոխէն իրենց վարքագիծը եւ յստակ հասկնան, թէ պարտաւոր են ընդունիլ Իրանի ժողովուրդի օրինական պահանջները»:

«Մենք չենք ձգտիր անվերջ պատերազմի կամ երկարատեւ բանակցութիւններու: Մենք կը պայքարինք թշնամին յուսահատեցնելու համար, եւ անոնց ստիպելու, որ մեր պահանջները ընդունին», յայտարարեց Ղալիպաֆ:

ԶԵԼԵՆՍԲԻ. «ԹՐԱՄՓԻ ԿՈՂՄԷ ...»

Շարունակուած Ա. Էջէն

Ակնարկելով Միացեալ Նահանգներուն՝ Զելենսքի լսեց. «Ցաւալի է, որ ուժեղ գործընկեր մը կը կորսնցընենք: Ամերիկան կը կորսնցնենք, սակայն ոչ մեր պատճառով»:

«Զենք կրնար տկար ըլլալ, այլապէս չենք կրնար վերապրիլ», ըսաւ ան:

«Թրամփի խորհրդականները սխալ են», յայտնեց Ուքրանիոյ նախագահը՝ աւելցնելով, որ մէկը զինք Ուքրանիոյ հակամարտութեան վերաբերեալ ներկայ տեսակետի որդեգրման կը մղէ:

Ան ըսաւ, որ Բրիտանիոյ վարչապետէն պիտի խնդրէ «Սթարլինք»-ի եւ հետախուզական տեղեկութիւններու փոխանակման հարցով օգնել:

«Ցաւալի է, որ որոշ դժուարութիւններ ունինք, որոշ անակնկալներ, որոնք չէք ակնկալեր, երբ իսկական գործընկերութիւն ունիք: Մենք Միացեալ Նահանգներու հետ գործընկերութեան կը վստահինք: Պարզապէս կ'ուզենք շատ անկեղծ, յստակ ըլլալ, ուժեղ գործընկերներ ըլլալ», լսեց Ուքրանիոյ նախագահը:

«Մենք մեր երկիրը չենք վաճառեր: Ասիկա մեզի համար առեւտուր չէ: Ասիկա պարզապէս մեր կենսն է: Ցաւալի է, երբ նախագահ Թրամփը կ'ընտրէ մէկ կողմը, եւ ոչ թէ մերը: Մենք դեմ չենք, որ ան չեզոք դիրքորոշում ունենայ: Սակայն եթէ դուք մէտքեղ էք, պէտք է մնաք մէտքեղ եւ կողմ չփոխեք», լսեց ան:

Զելենսքի «Ֆայնէնշըլ Թայմզ» օրաթերթին ալ լսեց. «Առանց Միացեալ Նահանգներու կողմը չափազանց դժուար պիտի ըլլայ»:

Ան օրաթերթին հետ հարցազրոյցի ընթացքին յայտարարեց, թէ Ուքրանիան պիտի շարունակէ ռուսական քարիւղի մշակման գործարաններուն վրայ իր յարձակումները՝ աւելցնելով. «Չտարաններու դեմ յարձակումներուն արգելքը աւարտեցաւ: Վերջ»:

Զելենսքի քննադատեց Ուաշինկթընի Մոսկուայի հետ գործարքներ կնքելու նախանձախնդրութիւնը, ինչպէս նաեւ Միացեալ Նահանգներու նախագահ Տանըլտ Թրամփին Ռուսիոյ նախագահ Վլատիմիր Փութինի նկատմամբ արտայայտած համակրանքը:

Ան ըսաւ, որ իր ուժերը այլեւս Ռուսիոյ արձակած հեռահար իրթիւններուն վերաբերեալ կանուխ զգուշացումներ չեն ստացած:

Զելենսքի պնդեց, որ ամերիկացի գինուորական պաշտօնատարներ

իրենց ուքրանացի պաշտօնակիցներուն ըսած են. «Եթէ (քարիւղի կառուցներու թիրախաւորումէն) չդադրիք, ձեզի հետախուզական տեղեկութիւններ պիտի չարամադրենք», սակայն ետքը դէպքը իբրեւ «թեքնիք խանգարում» ներկայացուած է:

Զելենսքի բացառեց, որ «Սթարլինք»-ի համակարգի խնդիրները թեքնիք են, եւ օրաթերթին ըսաւ. «Թեքնիք խնդիր չէր, այլ կամքի խնդիր»:

Պատասխանելով այն հարցումին, թէ պատրա՞ստ է Սպիտակ տան հետ յարաբերութիւնը բարելաւելու համար Ռուսիոյ ուժանիւթի ոլորտին վրայ յարձակումները դադրեցնելու, Զելենսքի ըսաւ, որ ատոր պիտի համաձայնի այն ժամանակ միայն, երբ ամերիկեան արտադրութեան յաւել ելեալ «Փաթիրիթ» իրթիւններ ստանայ, եւ այդ մէկը նկատելով ընդունելի «նուազագոյն բանք»:

Ամերիկացի պաշտօնատար մը «Աքսիոս»-ին յայտնեց, որ ամերիկեան վարչակազմը Ուքրանիոյ մէջ «Սթարլինք»-ի ծառայութիւններու սահմանափակումներուն հետ կապ չունի, սակայն ուքրանացիները տակաւին կը կասկածին:

Լսեցնք, որ Զելենսքի յայտարարած էր, թէ «Սթարլինք» ընկերութիւնը Ուքրանիոյ մէջ իր ծառայութիւնները կը սահմանափակէ, «ինչ որ կը խոչընդոտէ օդային պաշտպանութեան առաքելութեան մէջ մեր անօդաչու թռչող սարքերուն աշխատանքը»:

«Սփլէյ Էքս»-ի ղեկավար Իլոն Մասք «Էքս»-ի վրայ՝ ակնարկելով անգլիացի հաղորդավար Փիքս Մորկընի հետ հարցազրոյցի մը մէջ Զելենսքիի կատարած յայտարարութիւններուն, գրեց. «Զելենսքին բացատրեց, որ մտադրութիւն չունի պատերազմը աւարտելու, քանի տակաւին Ռուսիան պարտուած չէ: Անոր զիջաւոր վախը պատերազմի աւարտէ եւ նախագահական ընտրութիւններու կայացումը: Եւ այսպէս սպանող պիտի շարունակուի: Զելենսքիի հեռանալու ժամանակն է»:

Ֆրանսայի 2027 թուականի նախագահական թեկնածու Մարին Լը Փեն յայտարարեց. «Ֆրանսան այլեւս ի վիճակի չէ ֆինանսական օգնութիւն տրամադրել Ուքրանիոյ: Փարիզը ատոր համար միջոցներ չունի»:

Ան ընդգծած է, որ պիտո՞ճեալան տեսակիւնէն «Ֆրանսան այսօր կը գտնուի ծայրայեղ վտանգաւոր իրավիճակի մէջ»:

ՆՅՍՕՐ՝ «ՎԱՆԱՅ ԶԱՅՆ»-ԷՆ
Radio Voice of Van - Վանայ Զայն FM: 94.7 ԵՆ 95 MHz

- 7.00- Զայերգներ / Առաւօտ լուսոյ
- 7.03- Առաւօտ լուսոյ / Բարի լոյս
- 7.15- Հանդարտ երգեր
- 7.30- «Երկու բարեւ»
- 8.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
- 9.00- «Երկու բարեւ»
- 9.30- «Բարեւ» հարցազրոյց. հիւրեր՝ Լիանա եւ Կարեն Զաքարեաններ (ուղիղ՝ դիմատեղում)
- 10.00- Հայերնի սիրուած երգեր
- 10.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (ուղիղ՝ դիմատեղում)
- 10.45- Լիբանանահայ երգիչներու կատարումներ
- 11.00- «Հայրենատիրութիւն»՝ տոքթ. Յակոբ Այնթապեանի հետ (ուղիղ՝ դիմատեղում)
- 11.30- Խանդավառ երգեր
- 12.00- «Երգային քաղաքականութիւն»
- 12.15- Հայերնի խումբերու կատարումներ
- 1.00- Ազգային-հայրենասիրական երգեր
- 1.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ

- 2.00- «Յիշատակելիները» (Սարգիս Արարատեան)
- 2.05- Յեղափոխական երգեր
- 3.00- «Ուաքֆէ ու մաուաֆ» (ուղիղ դիմատեղում)
- 4.30- Արաբերէն երգեր
- 5.00- «Վանայ Զայն»-ը երեկոյեան
- 5.05- Արդի մշակումով ժողովրդային երգեր
- 5.30- Խանդավառ երգեր
- 6.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
- 6.50- Լոր երգեր
- 8.00- Օրուան երգիչ (Ռազմիկ Ամեան)
- 8.30- Սփիւռքահայ երգիչներու կատարումներ
- 9.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (կրկ.)
- 9.45- Սիրային երգեր
- 11.00- Golden oldies
- 12.00- «Յիշատակելիները» / Յեղափոխական երգեր
- 2.00- «ԳՈՂԱՐ» համոյթի կատարումներ
- 3.00- Կրկնութիւններ
- 4.15- Հայերէն այլազան երգեր
- 6.00- Հանդարտ երաժշտութիւն

Ձեր մնայուն ընկերակիցը **Radio Voice of Van:Live**

DOWNLOAD

